

PRILOG POZNAVANJU ŽENSKIH DRUŠTAVA U KOPRIVNICI OD 1878. DO 1943. GODINE

A CONTRIBUTION TO THE UNDERSTANDING OF WOMEN«S ASSOCIATIONS IN KOPRIVNICA FROM 1878 TO 1943

Božica Anić

Vesna Peršić Kovač

Muzej grada Koprivnice

Trg dr. Leandera Brozovića 1,

HR - 48000 Koprivnica

etno@muzej-koprivnica.hr

Primljeno/Received: 5. 11. 2007.

Prihvaćeno/Accepted: 7. 11. 2007.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

UDK/UDC 262.2 (497.5-3) Koprivnica

SAŽETAK

Istraživanjima i dostupnim podacima nastojao se dati pregled ženskih društava koja su djelovala u Koprivnici od 1878. do 1943. godine. Utvrđeno je da ih je na području Koprivnice djelovalo 12. U istraživanjima je naglasak stavljen na pokušaj utvrđivanja područja rada društava, pri čemu je utvrđeno da se ona uglavnom svode na karitativno, humanitarno, prosvjetno, kulturno i socijalno. Aktivnosti koje društva provode usmjerene su na prikupljanje novca i drugih oblika pomoći siromašnima i žrtvama različitih prirodnih ili društvenih neprilika. Rad smatramo samo početkom opsežnijih istraživanja kojima bi trebalo utvrditi postojanje još nekih ženskih društava te valorizirati njihov rad, odnosno utjecaj u sredini u kojoj su djelovala. To se prije svega odnosi na istraživanje rada ženskih društava koja su djelovala nakon 1945. godine.

Ključne riječi: karitativni rad, prosvjetni rad, ženska društva, gospojinska društva, katolička ženska društva, društveni život 19. i 20. st., Koprivnica u 19. i 20. st.

Key words: charity work, educational work, women«s associations, lady«s associations, Catholic women«s association, the social life of the 19th and 20th centuries, Koprivnica in the 19th and 20th centuries.

UVOD

Društveni život Koprivnice na prijelazu 19. u 20. stoljeće, među ostalim, obilježen je i djelatnošću mnogobrojnih društava. Utjecaji dolaze iz velikih gradskih središta, kao što su Zagreb i Varaždin. Nailazeći na plodno tlo, udomljuju se u gradu koji posjeduje sve potrebne atribute za njihov osnutak i aktivnosti, kao što je navedeno u literaturi: »*Polovicom i do konca prošloga stoljeća kraljevski grad Koprivnica imao je suvereni primat među središtima gornje hrvatske Podravine, kako po ekonomskoj snazi i gradskim inovacijama, tako i u društveno-kulturnom pogledu*«. ¹

Društva se organiziraju na principima kulturno-prosvjetnog, karitativnog, humanitarnog, socijalnog, sportskog, strukovnog i vjerskog rada. Prema članstvu, dijele se na muška, mješovita i ženska.

¹ Feletar, Dragutin: Glazbeni život Koprivnice, Koprivnica, 1977., str. 13.

O djelatnosti nekih društava saznajemo iz objavljenih radova o njima, a neka čak imaju i svoje monografije. Obično su to velika društva s velikim doprinosom obogaćivanju društvenog i kulturnog života u gradu, primjerice Kazališno društvo, Kasino i Narodna čitaonica, Vatrogasno društvo te Hrvatsko pjevačko društvo Podravec... No i njihov cjelokupni rad i utjecaji na sredinu u kojoj su djelovali još nisu dovoljno istraženi.

Društvima, čiji je rad slabo ili gotovo nepoznat i o čijim se aktivnostima gotovo i nije pisalo ili ih se spomenulo samo usputnim napomenama, pripadaju i ženska društva.

Upravo ovim radom, a na temelju dostupnih izvora, namjeravale smo prikazati aktivnosti koprivničkih ženskih društava od sredine 19. do sredine 20. stoljeća. Detaljnom analizom djelatnosti utvrdili smo da su navedene aktivnosti bile uglavnom karitativne, humanitarne i prosvjetne.

Budući da je riječ o jednom od prvih prikaza rada društava, nastojali smo ponajprije pokazati svrhu, djelokrug rada i neposredne akcije društava. Katkad je to bilo teško postići, s obzirom na to da je zbog bogatstva građe o nekim društvima bilo teško ne zapasti u preveliko detaljiziranje, a bio je prisutan i strah da se ne izostavi možda ključna činjenica ili napravi pogrešan odabir te tako stvori pogrešan dojam o djelatnosti društva.

Na potpuno drukčiju vrstu problema naišli smo kod društava gdje je pronađen samo podatak koji potvrđuje njihovo postojanje, ali ne i građa o njihovom radu. Detaljnom analizom izvora utvrđeno je da su u Koprivnici djelovala sljedeća ženska društva: Gospojinsko društvo, Izraelitičko gospojinsko društvo, Prosvjetno društvo hrvatskih katoličkih žena, Materinsko društvo, društvo Hrvatska žena i Hrvatsko srce. Spomenuta su društva, u vezi s kojima raspoložemo oskudnim podacima: Židovska žena, Cionistička žena, Sestrinstvo Hrvatskog crvenog križa, Ženska loza Ustaškog oslobodilačkog pokreta, Ženska ustaška mladež i Marijina kongregacija gospojica.

GOSPOJINSKO DOBROTVORNO DRUŠTVO U KOPRIVNICI 1878. - 1943. OSNUTAK DRUŠTVA

Jedan od razloga zbog kojih se osniva neko društvo vjerojatno je postojanje potrebe za njegovim djelovanjem, pa je tako već 15. rujna 1878. god. u Koprivnici osnovano Gospojinsko dobrotvorno društvo, oko 20 godina nakon osnivanja istoga društva u Zagrebu.²

Prva Pravila odobrena su 1879. i u njima stoji: »Svrha je društvu pružanje pomoći postradalima i inim nevoljnikom i siromakom bez razlike vjeroispovijedanja, koje društveni odbor pronadje takove pripomoći dostojnimi, kao što su: nemoćne udovice, sirotice, nemoćni starci, bolesnici, nesretnici i u obće nesrećom postradale obitelji.«³

Za osnutak društva zaslužna je Lavoslava pl. Koss, koja je ujedno bila i prva njegova predsjednica. Prva tajnica bila je Miroslava pl. Prasnički, a blagajnica Milka Vaić.⁴ Da bi se osnova-

² Lucija Benyovsky, *društvo Hrvatska žena u Karlovcu 1921. - 1945. - 1946. - 1991.*, Karlovac, 1995., str. 9, navodi: »Tako 1855. godine najuglednije zagrebačke gospođe na čelu s banicom Sofijom, groficom Jelačić i Sidonijom Rubido (rođ. Erdödy »ilirskom apoštoikom« i prvom predsjednicom društva) osnovale su Frauen-Verein (gospojinsko društvo). Ono je uzdržavalo zavod-pjestovalište za siromašnu djecu od 3 do 7 god., dok su njihovi roditelji radili (6-19 sati). Nakon Zagreba osnivaju se gospojinska društva i u drugim gradovima Hrvatske i Slavonije potkraj 19. stoljeća, s istom ili sličnom svrhom. Jedno od najstarijih dobrotvornih društava u Karlovcu bilo je Društvo za potporu siromašnih učenika realne gimnazije koje je osnovano 1867. god. Društvo je podupiralo učenike knjigama, odijelima, obućom, lijekovima i ponekad novcem. Sredstva za to namicala su se dobrotvornim priložima građana i ustanova, pa i popularnim »realnim plesom« koji se održavao svake godine za poklade)«.

³ Pravila Gospojinskog dobrotvornog društva u Koprivnici, Koprivnica, 1889., str. 3. Pravila su sastavljena 26. veljače 1886. god. Potvrdila ih je pod br. 8678 Kr. hrv. slav. dalm. zemalj. vlade, odjel za unut. poslove u Zagrebu 16. ožujka 1887.

⁴ 4 Pravila Gospojinskog dobrotvornog društva u Koprivnici, Koprivnica, 1909., str 13.

lo društvo, bilo je potrebno udovoljiti ondašnjoj zakonskoj odredbi prema kojoj je utemeljiteljna glavnica morala iznositi 1000 kruna.

»Prvu novčanu pripomoć kod osnivanja ovog društva darovaše sljedeća gospoda: Preuzvišeni gospodin ban Mažuranić, presvjetli gospodin biskup Štrosmayer, presvjetli gospodin baron Inkay, a i njegova supruga baronica Ljudmila Inkay, koja je ostala trajna dobročiniteljica ovoga društva«. ⁵

UPRAVLJANJE DRUŠTVOM

Društvom upravlja odbor koji se sastoji od predsjednice, potpredsjednice, osam odbornica i tajnice.

Odbor se bira svake godine. Njegov je zadatak briga i skrb za siromašne. Sastaje se jedanput na mjesec, i to prvu nedjelju u mjesecu. Odborske su sjednice redovite ili pak izvanredne, a može ih sazvati predsjednica. Ako se sjednici ne odazove dovoljan broj odbornica da bi odluke i zaključci bili valjani, sjednica se odgađa. Mora biti prisutno četiri ili pet odbornica. Na odborским sjednicama raspravlja se i odlučuje o dodjeli potpore siromašnima, koja je najčešće novčana. Osim takve potpore, dodjeljivali su se odjevni predmeti, obuća, drva za ogrjev i sl. Potpore mogu biti jednokratne i mjesečne ili darivanja vezana uz blagdane. Uz tu temu koja je prioritetna, na sjednicama se dogovaralo o zabavama i akcijama društva čija je svrha uvijek jednaka. Prikupljanje novca za pomoć *ubogarima*. Raspravlja se i o svim predmetima, dopisima i zahtjevima upućenima društvu.

U novi odbor, koji se bira svake godine na skupštini, mogu biti izabrane i bivše odbornice.

Uglavnom su se početkom godine održavale redovite skupštine. Na glavnoj skupštini izvješćuje se članstvo o radu društva. Skupštine su svake godine izborne: bira se odbor, predsjednicu, tajnicu i blagajnicu, a potpredsjednicu se bira na prvoj odborskoj sjednici.

Da bi odluke i zaključci skupštine bili valjani, na njoj mora biti osam odbornica i trećina članstva koja ima odlučujući glas.

Predsjednica predstavlja i zastupa društvo, potpisuje društvene spise, prima pisma i spise upućene društvu i na njih odgovara. Mandat predsjednice traje godinu dana, a bira se na godišnjoj skupštini društva.

Blagajnica je zadužena za društvenu blagajnu, o čemu mora voditi točan zapisnik. Svake godine podnosi izvješće odboru o imovinskom stanju društvenog imetka. Izvješće pregledava tajnica, o čemu pak obavještava predsjednicu.

Postojeća Pravila mogla su se mijenjati na glavnoj skupštini većinom glasova, a na prijedlog odbora. Društvo se u svom radu služilo pečatom »u kom pod izrezanim okom Božjim drži ruku ruku s napisom *Gospojinsko dobrotvorno društvo u Koprivnici*«. ⁶

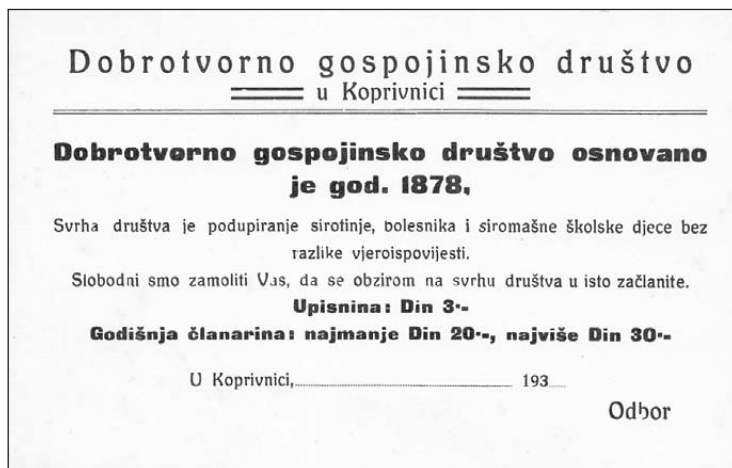
FINANCIRANJE DRUŠTVA

Način financiranja također je bio propisan društvenim pravilima. Uz gore navedenu temeljnu svotu, koja je bila nužna za njegov osnutak, društvo je bilo financirano upisninom članova od jedne forinte, godišnjim prinosima članova koji su bili kategorizirani kao a) članovi prinašajući na godinu po 5 for., b) članovi prinašajući na godinu po 2 for., c) članovi prinašajući na godinu po 1 for. u društvenu blagajnu. ⁷

⁵ Isto.

⁶ Pravila Gospojinskog dobrotvornog društva u Koprivnici, Koprivnica, 1889., str. 6.

⁷ Isto.

Isto tako pravilima je bilo određeno da se temeljna glavnica nastala na spomenute načine uloži u Koprivničku gradsku štedionicu i da joj se »imaju dodavati prihodci njezini dotle, dok ona naraste u toliko, da se uzmogne njom osigurati obstanak društva (najmanje 500 for.)«. Dalje u istom, 3. stavku stoji: »Temeljna glavnica ima rasti svake godine sa 30 % godišnjimi prinoscima, te ostaje uvijek netaknuta«. ⁸

Osim članarine, koja je ujedno i glavni prihod, društvo se financira: čistim prihodima ostvarenima na zabavama, prikupljanjem novčanih darova sabirnim arcima, darovima novčanih zavoda (štedionica), Gradskog poglavarstva te darovima mnogih pojedinaca.

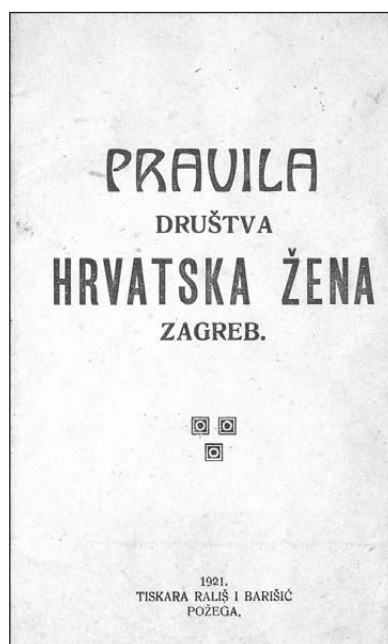
AKTIVNOSTI DRUŠTVA

Tijekom dugogodišnjeg razdoblja svog postojanja i rada društvo je imalo vrlo uspješnih trenutaka, kao i onih kriznih obilježenih trzavicama i nesuglasticama iz kojih je uvijek znalo iznaći put, smatrajući to svojom obvezom prema onima zbog kojih je i osnovano. Ispunjavajući svoju misiju, provodi i organizira mnoge karitativne i humanitarne akcije sa svrhom prikupljanja materijalne pomoći u korist siromašnih.

Osim akcija koje su se provodile radi prikupljanja novca za dodjelu potpora onima za koje se skrbi, često su pomoć znala zatražiti i neka koprivnička društva, materijalnu ili pak u vezi s organiziranjem svečanosti, zabava i sl. Katkad je to znalo biti i zapovjedbano.

Koje je aktivnosti provodilo društvo sa svrhom prikupljanja novca u korist siromašnih? Prvo, to su bile zabave. Obično su se održavale zabave s koncertima, predstavama i tombolama. Tombola je mogla biti šaljiva ili pak tzv. luka sreće.⁹ Rjeđe su bile organizirane čiste zabave. Organizirane su pokladne zabave, pučke zabave, katkad i Katarinske zabave. Za ulazak na zabavu morala se kupiti karta. Prije zabave odbornice su međusobno podijelile karte i kvartove u gradu u koje su ih odlazile prodavati.

Zatim su se organizirale čajanke. Bilo ih je jednostavnije i jeftinije organizirati i zbog toga što se na zabave morao pla-

⁸ Isto.

⁹ Tombola je znatno pridonosila čistom prihodu zabave jer su se predmeti za tombolu najčešće skupljali kod domaćih trgovaca, među članstvom, a odbornice su za luku sreće radile ručne radove, za što su znale zatražiti i pomoć među članstvom ili građanstvom.

ćati porez, a na čajanke samo paušal koji je bio znatno niži od poreza. Umjesto ulaznica ovdje je bio, najčešće, prodavan bon za čaj.

Zabave su se najčešće održavale u svratištima Zrinski i Križ, prostorijama Narodne čitaonice, prostorijama Domoljuba, a pučke zabave bile su priređivane na gradskom šetalištu i u paviljonu.

Godišnje je bila organizirana jedna zabava, i to najčešće u siječnju ili veljači. Ako je pomanjkalo novca u blagajni, pribjegli se organizaciji druge zabave koja bi se onda organizirala potkraj godine ili sabirnim arkom.

Sabirnim arkom prikupljani su novčani darovi za pomoć siromašnima. Predsjednica i odbornice podijelile su međusobno grad u rajone u koje bi odlazile, obično po dvije gospođe, u prikupljanje milodara.

Sve su akcije bile karitativne i provodile su se u korist siromašnih u Koprivnici. Međutim, katkad stižu i zamolbe za novčanom potporom stradalima u poplavama, požarima ili potresima iz drugih gradova (Zagreb, Osijek), na koje se društvo gotovo nikada nije oglasilo. Društvo je znalo novčano pomagati i velike organizirane akcije prikupljanja pomoći, npr. za stradale u potresu u Japanu i Italiji.

Osim spomenutih karitativnih akcija, predsjednica i odbornice bile su pozivane na sve važnije društvene događaje u Koprivnici, poput posjeta državnih velikodostojnika, svečanosti obilježavanja važnih povijesnih datuma ili hrv. povijesnih osoba, otkrivanja spomen-ploča. Korporativno sudjeluju na proslavama državnih i crkvenih blagdana, euharistija i procesija.

Često ne samo da su pozivane kao gošće nego ih je gradsko načelništvo znalo zamoliti za različite vrste pripomoći, primjerice za aranžiranje i kićenje gradske vijećnice prigodom dolaska kralja.

O svim aktivnostima te o dodjeli potpora siromašnima raspravljalo se i odlučivalo na odborским sjednicama koje su se održavale jedanput na mjesec. U početku su se one održavale u privatnim kućama, kod tajnice ili predsjednice. Zbog toga je dogovoreno da se zamoli upraviteljstvo pučke škole za održavanje sastanaka u njihovim prostorijama. Budući da je zamolba bila prihvaćena, zauzvrat, odbor se obvezao da će pružiti pomoć siromašnoj školskoj djeci. Tako mjesto sastanaka postaje pučka škola, a poslije gradska vijećnica. Odborske sjednice, premda sazvane, katkad zbog premalog odziva odbornice nisu bile održane.

Glavne skupštine također su se održavale u pučkoj školi, jedanput na godinu, i to početkom godine. Na skupštinama su tajnica i blagajnica podnosile izvješća o radu za prijašnju godinu. U početku je svaka skupština bila izborna, a poslije svake treće godine.

Članstvo se na skupštinu pozivalo okružnicom ili pozivom preko lokalnog tiska, koji se koristio i za različite vrste zahvala, obavijesti i poziva za ostale aktivnosti. Često se događalo da se skupština mora odgoditi zbog premalo prisutnih članica. Zbog toga se morala ponovno sazivati, katkad čak i tri puta. Osim na odborским sjednicama, potpora siromašnima dodjeljivala se i na skupštinama.

Zamolbama su molitelji tražili potporu za najraznovrsnije slučajeve koje nisu mogli sami riješiti zbog siromaštva, nemoći, starosti, bolesti. Evo nekih primjera. Među zamolbama ima i onih koje bolje od drugih progovaraju i o tadašnjim prilikama u Koprivnici. Zamolba od 16. rujna 1881. god. glasi: »*Pokorno podpisanog zadesila me velika nesreća jer moja supruga radi teškog poroda nije roditi mogla i tako sam po savjetu gospođe liječnikah pozvao u pomoć profesora dr. Lobmajera iz Zagreba, koji je ovih dana operaciju proizveo i diete teškom mukom iz majčine utrobe izvadio dakako mrtvo*«. Dalje se u zamolbi navodi da je gospodin profesor, vidjevši siromaštvo i još troje male djece, zatražio samo 20 forinta za troškove puta, ali dolje pot-

pisani je zbog »siromaštva i pomanjkanja imovine« ostao dužan pa se zbog toga obraća društvu za pripomoć. U potpisu stoji Josip Tkalčec, čizmarski obrtnik.¹⁰

Osim što pomaže potrebite u Koprivnici, društvo pruža potporu i izvan grada. Tako je Gradskom poglavarstvu uputio dopis ban Kralj. Dalm. Herv. i Slavonije u kojem zahvaljuje na svoti od 39 forinta i 50 novčića koje je Gospojinsko društvo dostavilo za stradale u potresu u Zagrebu.

O prilikama na početku rada društva ilustrativno govore i sljedeći primjeri. Društvo je u travnju 1879. god. uputilo pismo naslovljeno na preuzvišenoga gospodina bez potpisa, stoji samo u ime društva, u kojemu se moli pripomoć s obrazloženjem da će društvo svoje djelovanje moći početi onda kada utemeljiteljna glavnicu prijede svotu od 500 forinta »... a jer se ovdje zbog neimuštvenih okolnosti ovdašnjeg stanovništva do sada postići nije mogla«.¹¹

Ili 26. veljače 1881. Društvo je primilo dopis od koprivničke mladeži koja je organizirala zabavu 24. veljače i darovala mu cjelokupan prihod od 39 forinta. »...vidjevši nažalost kako ovo društvo dosta slabe podpore ima u žiteljstvu...«.¹²

Da je društvo imalo i drukčiju vrstu izdataka, koji potvrđuju i ostale njegove aktivnosti, govore različite potvrde i računi. Npr. jedna od takvih potvrda je i ona Tome Šestaka iz siječnja 1880. g., kojom potvrđuje novčani primitak iz društvene blagajne za sviranje na plesu 31. prosinca 1879. ili pak isplaćeni račun na ime Josipa Rogine u svrhu čišćenja poda u Narodnoj čitaonici za ples Dobrotvornoga gospojinskog društva.

Rad društva dokumentiraju zapisnici odborskih sjednica i skupština koji kontinuirano prate njegov rad od 1888. do 1943. g. Nedostaju zapisnici do 1888. Skraćeni pregled društvenih aktivnosti sumiranih kroz petogodišnja razdoblja donosi nastavak teksta.

OD 1888. DO 1892. G.¹³

Odborske sjednice i skupštine društva održavale su se u prostorijama opće pučke škole.

Do kraja 1892. održano je pet redovitih skupština na kojima je predstavljeno 12 novih članica. Članice koje su obnašale predsjedničke dužnosti izabrane na skupštinama bile su: Milka Vaić (1888. i 1889.), Antonija Špišić (1890. i 1891.) i Lepoldina Vondraček (1892.).

Na sjednicama se raspravljalo o dodjeli novčanih potpora. Sve prispjele zamolbe nisu uvijek bile pozitivno riješene. Jedan od razloga bile su financijske teškoće društva. Razlog zbog kojeg su neke od moliteljica bile odbijene jest taj što se smatralo da mogu dovoljno zaraditi za preživljavanje.

Osim jednokratne novčane potpore, koja je iznosila 2 ili 3 forinte, dodjeljivana je i novčana potpora siromašnoj školskoj djeci za koju je npr. 1888. g. izdvojeno 12 forinta.

Osnovan je revizijski odbor (1889.), činile su ga tri osobe, a zadatak im je bio pregled društvenih knjiga i blagajne.

Ukupno je bilo održano 30 odborskih sjednica, od toga jedna izvanredna. Sjednica je sazvana zbog dopisa Gradskog poglavarstva u kojemu se javlja društvu da će 7. svibnja 1931. grad posjetiti njegova preuzvišenost ban Dragutin grof Khuen Hedervary. Odbor je jednoglasno prihvatio poziv poglavarstva i zaključio da će taj dan cijeli odbor na *prisijah imati biele svilene kokarde kao znak toga društva*. Nažalost, ni u jednom od idućih zapisnika odborskih sjednica nijednom riječju nije spomenut taj važni društveni događaj Koprivnice. No na sličnoj, izvanrednoj sjednici

¹⁰ Muzej grada Koprivnice (dalje MgKc), Gospojinsko dobrotvorno društvo, Arhivska zbirka (dalje AZ), kut. 1.

¹¹ Isto. Najvjerojatnije je riječ, na što upućuju i drugi izvori, o kopiji pisma koje je upućeno J. J. Strosmyeru, a iz kojega je vidljivo da društvo još nije doseglo glavnice od 500 forinta (1000 kruna).

¹² Isto.

¹³ MgKc, Zapisnička knjiga redovitih mjesečnih sjednica od 1888. do 1905., knj. 1, AZ/MgKc.

održanoj 26. studenoga 1892., na kojoj Gradsko poglavarstvo ponovno dopisom poziva društveni odbor da bude prisutan dolasku Izidora Kršnjavog 28. studenoga, odbor zaključuje da se pozivu ovaj put neće odazvati, a na njemu se najljepše zahvaljuje.

Održana su dva pokladna plesa, 1888. s ulazninom od 80 novčića i prihodom od 194 forinte (bez rashoda). Pozivnice i plesne redove tiskao je Titus Kostinčer. Ples je održan u korist u požaru stradalih u Miklinovcu i Miholjancu. Drugi pokladni ples održan je 1891. s dobitkom od 131 forinte. Svota je znatna. U nju je bio uključen i velik novčani prilog društvu od barunice Inkey. Pola dobivene svote podijeljeno je kao novčana potpora, a druga polovica stavljena je u društvenu blagajnu pa je ukupna imovina 1892. iznosila 1429 forinta.

Zbog gradnje škole društvo ostaje bez prostorija za održavanje sastanaka. Za pomoć se obratilo Gradskom poglavarstvu koje mu je odobrilo održavanje budućih sastanaka u prostorijama gradske vijećnice od 23. listopada 1892.

OD 1893. DO 1897. G.

Održano je pet redovitih skupština. Izabrane predsjednice: Leopoldina Vondraček (1893., 1894., 1895.) i Anka Ščerbak (1896. i 1897.)

Porastao je broj odborskih sjednica, na godinu ih se održalo čak 11. Na njima je najčešća tema bila dodjela novčanih potpora. Broj zamolbi znatno je porastao, i više od 50. Odnosile su se na potrebe siromašnih, bolesnih, pripomoći za sprovode, pripomoć za kupnju voznih karata, npr. Graz, za odlazak u toplice, na liječenja i sl. Zbog sve više zamolbi apelira se na članice da dovedu što više novih članica. To se i događa, međutim, dio njih i napušta društvo. U svrhu prikupljanja pomoći organiziran je pokladni ples 1893. i koncert hrvatskoga pjevačkog društva Podravac s plesom 1896. koji je održan u prostorijama gradske ubožnice. Organizirana je i velika akcija prikupljanja novčanih darova u gradu, među općinstvom.

Kad se pročulo 1895. da će se održati ples, predsjednici je stigao prijedlog od troje mladih da sudjeluju u njegovoj organizaciji, a da se prihod podijeli između kršćanskoga Gospojinskog društva i Izraelitičkoga gospojinskog društva u Koprivnici. Nakon vijećanja odbor je prijedlog odbio s obrazloženjem »*da je svrha društva imati što veći prihod koji ovako ne bi imalo*«.

U tom razdoblju umrle su dvije članice, bivša predsjednica Antonija Špišić i tadašnja predsjednica Leopldina Vondraček. Financijsku pomoć društvu ponovno je pružila barunica Inkey te dvije gradske štedionice.

Od 18. svibnja 1893. sve odborske sjednice ponovno se održavaju u pučkoj školi.

OD 1898. DO 1902. G.

Održano je pet godišnjih skupština. Izabrane predsjednice društva bile su Anka Krkač, koja je jednoglasno izabrana 1898., 1899., a 1900. zahvalila se na časti pa je 1900. i 1901. g. dužnost predsjednice obnašala Terezija pl. Mixich (Mikšić). Za predsjednicu je 1902. izabrana Eugenija Suchomel.

To razdoblje karakterizira intenzivan i vrlo uspješan rad društva. Održavane su godišnje zabave u svratištu Zrinjskom na kojima bi se ostvarilo i 280 forinta prihoda. Velik odziv građanstva na zabave pokazuje koliko je bio cijenjen njegov rad.

Osim vrlo uspješnoga financijskog uspjeha zabava, znatnu potporu pružile su i koprivničke štedionice¹⁴ pa je društvena imovina 1902. bila 4395 kr. i 58 fil.

Na redovitim odborskim sjednicama rješavaju se zamolbe čiji je broj znatno porastao, dodjeljuju se novčane potpore, ali ima i odbijenica. Jedna je vrlo zanimljiva. Naime, dotični Adolf Cuvaj zatražio je novčanu potporu, no gospođe su zaključile da mu se ne može dodijeliti jer nije domaći.

Svake godine dodjeljivala se novčana potpora od 12 forinta djevojačkoj pučkoj školi. Katkad su to bili i odjevni predmeti, a pomoć su dobivale vrijedne siromašne djevojke.

To razdoblje obilježila je i jedna incidentna situacija 1902. kad je upućeno prosvjedno pismo nekolicine članica o protuzakonitom izboru na skupštini jer su u izboru sudjelovale osobe koje su taj dan postale članice. Zbog toga su bili zatraženi novi izbori i održavanje skupštine. Slijedio je odgovor, a skupština i novi izbori nisu sazvani, nego je gđa Milka Neugebauer u podnesku odboru dala ispriku i obrazloženje glede skupštinskih izbora *jer su zbog nezadovoljstva iz neznanja bile krivo informirane*. Nakon toga četiri članice istupile su iz društva.

OD 1903. DO 1907. G.¹⁵

Održano je pet redovitih skupština društva na kojima su izabrane predsjednice Eugenija Suchomel (1903.), Karolina Vargović (1904.) i Anka Krkač (1905., 1906., 1907.).

Društvo je uspješno prevladalo jednu kratkotrajnu krizu (1904./1905.) u kojoj se dogodila smjena u članstvu. Dio članica napušta društvo, međutim, pristupa mu znatan dio novih. Društvo i dalje ispunjava svoju svrhu prikupljajući novac kojim pomaže siromašnima. Financijsku pomoć društvu pružaju gradske štedionice, Gradsko poglavarstvo te barunica Inkey.

I u ovom razdoblju nisu izostale zabave čiji su prihodi namijenjeni siromašnima. Organizirane su četiri zabave i jedna predstava »Kita cvijeća«. Posebno je uspješna bila pučka zabava (1905.) održana na gradskom šetalištu. Organizirane su i akcije skupljanja milodara.

Pružene su mnogobrojne novčane potpore tijekom godine, za božićne blagdane darivana je gradska sirotinja, a u školi se kiti božićno drveće i daruju školska djeca.

Umrla je dugogodišnja potpredsjednica Cecilija Deutsch koja je oporučno ostavila društvu svotu od 500 kr. Odlučeno je da se osnuje zaklada Cecilije Deutsch iz koje će se svake godine na dan njezine smrti (10. 5.) dodijeliti pripomoć siromašnoj djevojci pri udaji. Glavnica se ne bi dirala, nego bi pripomoć bila iz kamata.

Pristupilo se izmjenama društvenih pravila. Najveća promjena zabilježena je u st. 6. Predlaže se da svake treće godine skupština bude izborna.

Društvo je proslavilo dvadeset petu godišnjicu rada i postojanja.

OD 1908. DO 1912. G.

Na izbornoj skupštini 1908. god. za predsjednicu je ponovno izabrana dotadašnja, uspješna predsjednica Anka Krkač. Do kraja razdoblja članica je bilo 106 i u njemu društvo prolazi krizu. Osobito se to odnosi na 1909., 1910. i 1911. godinu kada je održano samo nekoliko odborskih sjednica, a 1912. god., nakon stagnacije, ponovno su zaživjele neke stare aktivnosti.

¹⁴ U 1898. g. Gradska štedionica darovala je društvu 22 forinte, Pučka štedionica d.d.10 forinta, a Samosvojna pomoćna zadruga 25 forinta. Štedionicama se priključuje i Gradsko poglavarstvo. Novčana potpora u idućim je godinama postala uobičajena i katkad je bila pravo malo bogatstvo, npr. 1899. kad je Gradska štedionica darovala čak 50 forinta.

¹⁵ MgKc, Zapisnička knjiga od 1905. do 1931. god., knj. 2, AZ/MgKc.

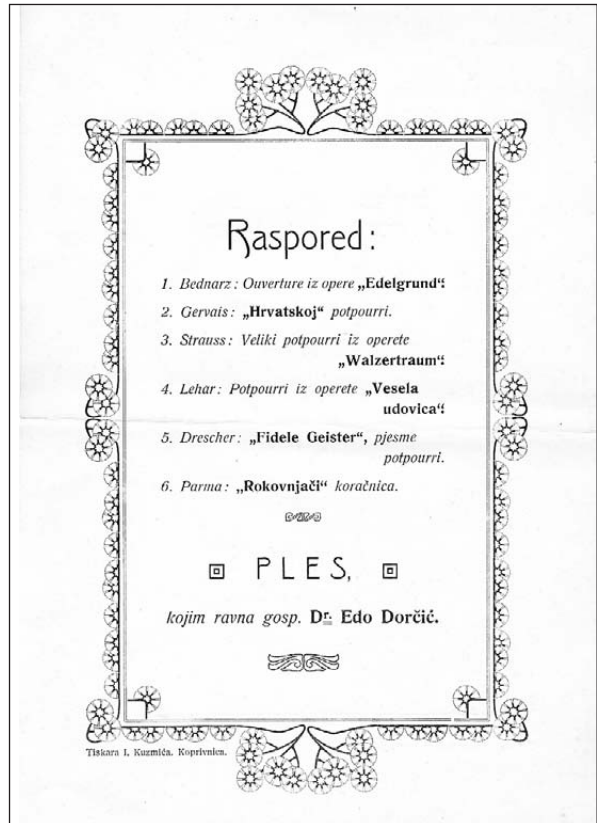
Od akcija koje se provode valja spomenuti Dječji dan koji se obilježavao 7. lipnja i koji će i idućih godina biti praćen akcijama prikupljanja - od »dječjeg krajcara« do ostalih potrepština za djecu. U toj, ujedno i prvoj akciji prikupljeno je 100 kr. koje su predane u ravnateljstvo pučke škole, koje je i zamolilo društvo da sudjeluje u toj akciji. Novac je poslan u Zagreb Odboru za Dječji dan. Zabilježena je i suradnja između koprivničkih društava, pa je tako Sokolsko društvo pozvalo Gospojinsko da se pridruži Sokolskom sletu. Tom prigodom Gospojinsko društvo organiziralo je prikupljanje novca za sokolsku zastavu. Prikupljene su 344 kr.

Za potrebe siromašnih učenica stručne škole kupljen je šivaći stroj. Održavano je božićno darivanje siromašne školske djece, kao i gradske sirotinje, kojoj su redovito pomagali bez obzira na teškoće u društvu. Trideseta obljetnica društva nije obilježena, kao ni izbori novog rukovodstva društva koji su se trebali održati 1912. god. Zbog lošega financijskog stanja pomoć je ponovno zatražena kod gradskih štedionica.

OD 1913. DO 1917. G.

Ponovno izabrana predsjednica koja vodi društvo u ratnom razdoblju je Anka Krkač, i to nakon trećeg saziva izborne skupštine. Razlog tome je u st. 3 i 4 Pravila koje su neke od članica ocijenile ponižavajućima¹⁶, pa i razlogom slabog odziva članstva na skupštinama. Zbog toga su obavljene njihove izmjene koje je i odobrila vlada.

Društvo intenzivno radi na prikupljanju novca za siromašne organizirajući zabave, zajedno s Izraelitičkim gospojinskim društvom pomaže Hrvatskom pjevačkom društvu Podravac koje obilježava 40. obljetnicu osnutka, postaje utemeljiteljnim članom Društva za potporu siromašnih gimnazijalaca sa svotom od 40 kr., imenuje barunicu Inkey počasnim članom i počinje intenzivan rad na prikupljanju pomoći za potrebe Crvenog križa i stradalnika rata.

¹⁶ U st. 3 stoji da odlučujući glas pri izboru imaju samo one članice koje plaćaju godišnju članarinu od 10 kr., a ostale članice imaju samo savjetujući glas. Budući da je takvih samo pet članica, onda Pravila treba mijenjati ili povisiti članarinu. Predsjednica je predložila da se st. 3 Dohodci društva, kao i st. 4 Pravo članova promijene u interesu društva i to tako »da se dohodci što većim djelokrugom odnosno sredstvima povise bolje rekuć postizavaju«. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen, a Anka Krkač, premda se zahvalila na časti predsjednice, na zamolbu velikog broja članica ponovo se prihvatila dužnosti uz uvjet da ostane i isti odbor. Dužnost predsjednice obnaša do smrti 13. rujna 1917. god.

Društvo je do 1917. g., samoinicijativno ili na zamolbu Gradskog poglavarstva ili Kralj. županjske oblasti Bjelovar, organiziralo nekoliko velikih koncerata sa zabavama u svratištu Križ, koji su bili vrlo posjećeni i financijski vrlo uspješni. Na jednoj od njih bila je uprizorena živa slika.¹⁷ Čisti prihod na jednoj zabavi iznosio je čak 600 kr. Prihodi su bili namijenjeni: invalidima carske i kraljevske 16. pukovnije u Bjelovaru, slijepim vojnicima iste pukovnije, Crvenom križu, ratnom spomen-štitu koji je organiziran u Bjelovaru, Zitin domu¹⁸ u Zagrebu, ratnom štitu u Koprivnici¹⁹ i u tom razdoblju zahvaljujući svojem radu darovano je više od 2000 kr.

Društvo je organiziralo i sabirne akcije po gradu te radionice za pletenje, šivanje i krpanje vojničke odjeće zajedno s Izraelitičkim društvom.

U ratnom razdoblju izostala su božićna darivanja djece, smanjen je broj novčanih potpora, ali svoju obvezu prema gradskim ubogarima društvo nije zaboravilo.

OD 1918. DO. 1922. G.

Za predsjednicu je izabrana Terezija Mixich. Održane su dvije skupštine i 30 odborskih sjednica. Članica je bilo od 162 do 198. Pomoć Dobrotvornoga gospojinskog društva primile su 422 siromašne osobe i 80-ero siromašne školske djece. Potpore su prema zamolbama dijeljene tijekom godine, organizirano je uskršno i božićno darivanje siromaha te školske djece za koju je priređeno i kićenje božićnog drvca u pučkoj školi.

Bila je održana jedna pučka zabava na gradskom šetalištu i koncert s plesom u Narodnoj čitaonici.

Obje zabave bile su financijski uspješne. Organizirano je nekoliko akcija prikupljanja novčanih darova među građanstvom Koprivnice, a jedna od njih bila je namijenjena Hrvatskom radiši u Zagrebu. Barunica Inkey darovala je 1000 kr.

Savez dobrotvornih društava Zagreb pozvao je Gospojinsko društvo da se učlani u Savez s god. članarinom od 200 din., što je i prihvaćeno. Slijedio je i poziv da se prisustvuje godišnjoj skupštini u Zagrebu, međutim, zbog previsokih troškova poziv je odbijen. Udruženje jugoslavenkih žena također je pozvalo društvo da se pridruži udruženju i zastupa svoja ženska i politička prava, što je također prihvaćeno nakon dužeg vijećanja.

Svečano je obilježena i proslavljena 40. obljetnica društva, 13. i 14. rujna 1919. god. uz naočnost i pomoć velikog broja koprivničkih društava, a na proslavu su bila pozvana mnogobrojna gospojinska društva iz Hrvatske.

OD 1923. DO 1927. G.

Predsjednica i dalje ostaje Terezija Mixich. Održana je jedna izvanredna, jedna glavna skupština i 36 odborskih sjednica. Potporu je primila 361 siromašna osoba i 196-ero školske djece.

¹⁷ Kao predložak za »živu sliku« poslužila je ona prof. Turkovića koji ju je darovao društvu. Slika predstavlja vojnika kojem mlada bolničarka previja ranjenu ruku u koprivničkoj bolnici. Uprizorenje žive slike priredila je gđa Ježek. Sliku zajedno s prihodom koncerta organiziranog za invalide 16. pukovnije predsjednica je poslala časničkom zboru u Bjelovar.

¹⁸ U Zagrebu je bilo osnovano Gospojinsko društvo građanskog doma za nemoćne hrvatske vojnike. Svrha mu je bila osnovati i uzdržavati dom za nemoćne vojnike, pripadnike Kraljevine Hrvatske i Slavonije, a bilo je pod pokroviteljstvom nadvojvotkinje Zite. Dom se trebao zvati Građanski dom nadvojvotkinje Zite za nemoćne hrvatske vojnike ili skraćeno Hrvatski Zitin dom. Pravila društva odobrila je 31. siječnja 1915. god. Kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade, odjel za unutarnje poslove.

¹⁹ Ratni spomen štiti i ima za svrhu prikupljanje pomoći za siročad i udovice ratnika iz grada i kotara Koprivnice. Pomoć se prikupljala tako da se u podignuti spomen-štit zabijanjem čavala skupljao novac. Doprinos po čavlu mogao je npr. iznositi 1 kr. Ratni spomen-štit podigao je Crveni križ.

Bilo je dodijeljeno nekoliko mjesečnih potpora po 20 i 30 din. Izdatak za sirotinju iznosio je u tom razdoblju više od 10.000 din.

Budući da društvo financijski loše stoji, bile su organizirane tri čajanke u prostorijama Domoljuba i u svratištu Križ, Katarinska zabava te nekoliko akcija prikupljanja milodara. Održana su uskrсна i božićna darivanja siromaha.

Društvo je u proteklom razdoblju sudjelovalo i pomagalo pri proslavama domaćih društava: 50. godišnjice Vatrogasnog društva, 50. god. Hrvatskog pjevačkog društva Podravac, 20. obljetnice Hrvatskog sokola, 30. obljetnice Učiteljskog društva te je bilo na otkrivanju spomen-ploče Josipu Kozarcu.

U nekoliko navrata odazvalo se pozivu Narodne zaštite kojim se moli pomoć za Dan siročadi ili pomoć za Dan milosrđa koji se obilježavao 2. studenoga, kao i s 1000 din. pomoći za stradale u potresu u Hercegovini.

Dvadeset četvrtog srpnja 1925. god. umrla je utemeljiteljica, začasna članica društva i njegova pokroviteljica, barunica pl. Inkay, a 12. listopada 1927. god. dugogodišnja članica i predsjednica društva Terezija pl. Mixich. Od obiju se društvo svečano oprostilo.

OD 1928. DO 1932. G.²⁰

Izabrana je nova predsjednica Terezija Sulimanović te nova pokroviteljica gđa Šešerin.

Ukupno je bilo održano 59 odborskih sjednica, dvije glavne skupštine i jedna izvanredna. Podijeljeno je 311 potpora siromasima, 331 školskoj djeci, nekoliko mjesečnih potpora i preuzeta je hranarina za jedno četverogodišnje dijete koje je ostalo bez roditelja. Članica je 1929. bilo 236. Siromaštvo i neimaština izazvani ekonomskom krizom osjećaju se i u radu društva. Povećanjem broja siromašnih raste pritisak na društvenu blagajnu.

U korist siromašnih održane su čajanka s koncertom na kojoj su gostovali operni pjevač Miloš Zec u pratnji glazbenika gosp. Jurkovića i Fiale iz Zagreba, čajanka u korist siromašne školske djece u prostorijama Domoljuba, dvije baletne večeri s gostima iz Zagreba koje su također bile održane u Domoljubu, a na njima su nastupili primabalerina Mia Čorak i baletni majstori Zagrebačkog kazališta, te jedna diletantska predstava koja se oslanjala na domaće snage. Bila je to predstava »Običan čovjek« koju je uvježbao prof. Klučka. Održana je i jedna reduta na kojoj se birala najljepša maska i još jedna zabava pod nazivom »Slavenska večer«.

Sve su zabave bile vrlo uspješne, pa je tako čisti prihod po zabavi iznosio i do 4500 dinara.

Organizirana su uskrсна i božićna darivanja siromašnih, kao kićenja božićnog drvca (četiri puta) u pučkoj školi za siromašnu školsku djecu, a bila je dodijeljena i pomoć siromašnim gimnazijalcima.

Društvo je također bilo pozivano na sve važnije društvene događaje u gradu. Sudjelovalo je na velikoj pokretnoj poljoprivrednoj izložbi 1929. god koja je održana u školi, bilo je na 55. obljetnici DVD-a, sudjelovalo je u prikupljanju novčane pomoći za proslavu 25. obljetnice Kunovečke bune i prisustvovalo dočeku kralja Aleksandra koji je 3. srpnja 1931. posjetio Koprivnicu.

Najvažniji je događaj ovog razdoblja obilježavanje 50. obljetnice postojanja društva. Svečanost je uz mnogobrojne goste održana 15. i 16. rujna 1928. god., a na svečanosti je bio i sam predsjednik Saveza dobrotvornih društava Josip Šilović.

²⁰ MgKc, Knjiga zapisnika Dobrotvornog gospojinskog društva u Koprivnici (1931. - 1943.), knj. 3, AZ/Mgkc.

OD 1933. DO 1937. G.

Dužnost predsjednice u proteklom razdoblju obnašala je, premda teško bolesna, Terezija Sulimanović.

Društvo je održalo 64 odborske sjednice, od toga jednu komemorativnu u povodu smrti kralja Aleksandra i jednu žalobnu u povodu smrti pokroviteljice društva gđe Šešerin. Održano je pet redovitih skupština. Članstvo opada. Razlog je u sve težoj materijalnoj situaciji. G. 1933. društvo je imalo samo 120 članica. Do 1936. g. broj je porastao na 156.

Uskrсну novčanu potporu od 10 din. primilo je 300 siromaha, božićnu 448 i 407 siromašnih školskih učenika. Mjesečne potpore po 30 din. dobivalo je šest osoba. Društvo je imalo jednog štićenika za kojega je mjesečno izdvajalo 100 din., a bio je smješten u samostanu časnih sestara Družbe Kćeri Božje Ljubavi. Velik problem društvu zadaje sve veći broj siromašnih jer je gradska općina 1933. god. ukinula potporu siromašnima. Zbog toga su 1935. god. pozvana koprivnička društva na sjednicu gradskog načelnništva, na kojoj se raspravljalo o mnogobrojnoj sirotinji, na kojoj je prihvaćen zaključak o njihovoj prehrani u pučkoj kuhinji.

Društvo je organiziralo četiri čajanke s plesom i tombolom i dvije zabave. Dobro je bilo prihvaćeno gostovanje pjevača zagrebačke Opere, kao i Čehovljeva predstava »Medvjed«. Od zabave organizirane u Domoljubu uz sudjelovanje glazbenika Sloge iz Pitomače nije se mnogo zaradilo, ali građanstvo ju je dobro prihvatilo, a zabava s Night club jazzom iz Zagreba doživjela je silan uspjeh.

Društvo je bilo na svečanom dočeku nadbiskupa Ante Bauera i Alojzija Stepinca, raspravljalo je o promjeni imena u Hrvatsko dobrotvorno gospojinsko društvo, čime bi društvo dobilo hrvatska obilježja, a ciljevi bi ostali jednaki, daje novčanu pomoć za pasivne krajeve Dalmacije od 100 din., sa 250 din. pomaže Wilhelminu Runjanin, kćer pok. Josipa Runjanina koji je uglazbio hrv. himnu, koja živi u Grazu izrazito teško i siromašno i uvodi jednu novinu u svoj rad. Na blagdan Svih svetih na ulazu u groblje postavlja žaru i natpis »U čast mrtvima u korist živima«. Tako je 1936. god. prikupljeno 500 din. Također posjećuju grobove poginulih boraca, kao i grob pokojne predsjednice Terezije Mixich, na kojima se pale svijeće.

Društvo je organiziralo nekoliko izleta. Među ostalim i na Mariju Bisticu.

OD 1938. DO 1943. G.

Predsjednica društva i dalje je Terezija Sulimanović koju nakon smrti 29. lipnja 1941. god. zamjenjuje dugogodišnja tajnica Sabina Jazvec, koja je zapravo niz godina i obnašala tu dužnost zbog dugogodišnje bolesti Terezije Sulimanović.

Bile su održane 53 odborske sjednice i četiri redovite skupštine.

Društvo je tijekom razdoblja u humanitarne svrhe organiziralo nekoliko vrlo uspješnih zabava. Organiziralo je »Narodno veselje« s tamburaškim zborom Mladost iz Virovitice, čajanku s lukom sreće i plesom u Domoljubu, koncert Dječjeg carstva iz Zagreba sa zabavom koji je polučio izniman uspjeh, jednu Katarinsku zabavu, zatim zabavu s tamburaškim zborom Zajc iz Zagreba. Za tu prigodu domaćini su uvijekbali Zagorski tanec, a odbornice su nastupile u narodnim nošnjama, čime su oduševile sve prisutne. Nagradu za najljepšu nošnju dobila je Ruža Ščetinc.

Održane su još dvije čajanke u Domoljubu. Čajanka s lukom sreće 1942. god. održana je u korist Pomoći.²¹ Čisti prihod iznosio je čak 8000 din.

Uskrsne potpore siromašnima izostale su. Prevelik je broj siromašnih, a društvo nema dovoljno prihoda da bi moglo podmiriti sve njihove potrebe. Osim toga, i druga humanitarna društva pribjegavaju akcijama prikupljanja novčane pomoći pa građanstvo negoduje, kao što je to rečeno na jednoj od odborskih sjednica. Na to je tadašnja predsjednica Terezija Sulimanović odgovorila »neka negoduju, samo neka daju«. Zbog toga je bilo odlučeno da se nešto mora promijeniti u načinu dodjele potpora. Međutim, zbog novonastalih ratnih nedaća to se nije dogodilo.

Prestaje se s tradicionalnim kićenjem božićnog drvca u školi, a s darivanjem siromašne školske djece i gradskih siromaha nastavlja se sve do 1942. god., kad darivanje preuzimaju Ustaška mladež i Pomoć. Na molbu Crvenog križa društvo za božićne blagdane posjećuje ranjene i bolesne vojnike u koprivničkoj bolnici. Za tu prigodu bilo je pripremljeno 45 obilnih i ukusnih paketa, a nešto malo kolača i jabuka uspjele su odbornice podijeliti i partizanskoj djeci.

Društvo pomaže Crvenom križu u prikupljanju pomoći za četničko-komunističke stradalnike iz Bosne, daje novčanu pomoć za siročad poginulih boraca za oslobođenje Hrvatske, na odborskoj sjednici održanoj 9. travnja 1942., u sklopu obilježavanja godišnjice NDH, društvo je trebalo odlučiti i o tome izvijestiti priređivački odbor proslave kako će trajno obilježiti osnutak i proslavu NDH. Zaključeno je da se najboljoj, a siromašnoj učenici Državne realne gimnazije u Koprivnici dodijeli nagrada od 1000 din. za 1942. god., a ubuduće ovisno o financijskim mogućnostima društva.

Društvo je bilo na obilježavanju 30. obljetnice HPD-a Domoljub i 65. obljetnice HPD-a Podravac, dočeku HPD-a Zora iz Chichaga. Pozvano je na suradnju sa Sestrinstvom Crvenog križa, prisustvovalo otkriću spomen-ploče Antunu Nemčiću Gostovinskom i na poziv ustaškog logora 28. veljače 1943. god. bilo na zadužnicama u čast hrvatskih velikana Matije Gupca, Ante Starčevića i Radića, Milana Šuflaja i staljingradskih heroja.

Šezdesetu obljetnicu društvo 1938. nije proslavilo. Svečanost je odgođena za 1939. god. Međutim, društvo je nije nikada obilježilo.

Rad društva tijekom 1941. god. bio je na neko vrijeme obustavljen. Tajnica se zamolbom obratila redarstvenom povjereništvu za nastavak rada. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost iz Zagreba odobrilo je njegov nastavak.

Rad društva tijekom 1943. god. sveo se uglavnom na skupljanje pomoći (*kolača, vina i voća*) za ranjenike, prisustvovanje misama i već tradicionalno, tijelovskoj procesiji. Održane su tri odborske sjednice. Zadnja je održana 11. rujna 1943. god. u predsjedničinu stanu.

IZRAELITIČKO GOSPOJINSKO DRUŠTVO (ISRAELITISHEN FRAUENVEREIN)

Pronađeni tragovi postojanja društva vezani su uz njegova Pravila, uz neke zajedničke akcije s Katoličkim gospojinskim društvom²² zabilježene u zapisnicima potonjeg i ponegdje uz vijesti objavljene u koprivničkim novinama. Nije utvrđena godina osnutka, ali da je društvo postojalo 1895. god., govori podatak koji je već naveden.

²¹ Posebnom Poglavnikovom zakonskom odredbom osnovana je posebna oblast pod nazivom Pomoć sa zadaćom da »pomaže sve siromašne i potrebite na području čitave države i to trajno, a napose u zimskim mjesecima, kad je život mnogo teži i skuplji«. »Pomoć - pomoć bližnjemu zapovijed je Božja i Poglavnikova«, u: Koprivnički Hrvat (Koprivnica), br. 28, 6. prosinca 1941. U Koprivnici je imenovan odbor Pomoći. Predsjednikom odbora imenovan je dr. Široki, Viktor Gajski tajnikom i blagajnikom Franjo Škorjanec i 10 odbornika.

²² Naziv Katoličko gospojinsko društvo katkad je upotrebljavan vjerojatno u smislu razlikovanja društava, kao što je to učinjeno i u ovom slučaju.

Društvena Pravila, za koja se ne može ustvrditi da su ujedno bila i prva, pročitana su i prihvaćena na glavnoj skupštini održanoj 10. ožujka 1907. god. Pravila je potpisala predsjednica Adela Scheyer, a odobrila ih je 22. kolovoza 1907. god. pod brojem 30.694 Kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade, odjel za unutarnje poslove uz neke manje izmjene.

Društvo djeluje pod nazivom Izraelitičko gospojinsko društvo sa sjedištem u Koprivnici, a svrha mu je: *»Materijalno i moralno potpomaganje siromaha koprivničke izr. bogoštovne općine, naročito ženskinja i to ublaživanjem bijede porodica, što su u nuždi, novčanim podupiranjem siromašnih roditelja, siromašnih udova s neopskrbljenom djecom, te sirote djece bez roditelja, nabavljanjem odijela i knjiga siromašnoj dobroj školskoj djeci, te davanjem prinosa za udajnu opremu siromašnim vjericama«.*

Društvo se također financira iz nekoliko izvora. Stalni prihod su društvene članarine, zatim darovi, čisti prihodi zabava priređenih u društvenu svrhu, kamate i prinosi utemeljitelja. Članovi mogu biti redoviti, podupirajući, utemeljitelji i začasni. Izraelitičkim društvom također upravlja glavna skupština, društveni odbor i predsjednica. Blagajničke poslove obavlja blagajnica, a tajničke umjesto tajnice u Izraelitičkom društvu obavlja tajnik.

Nadzor nad radom društva obavlja predstojnik izr. bogoštovne općine koprivničke.

Razlike u radu skupština, odbora i predsjednica obaju gospojinskih društava gotovo da i nema. I jedno i drugo društvo djeluju karitativno. Međutim, razlika između društava pojavljuje se u njihovoj svrsi. Izraelitičko društvo potpomaže siromaha koprivničke izr. bogoštovne općine, a Gospojinsko pomaže sve, bez obzira na vjeroispovijest.

Suradnja između gospojinskih društava je postojala, zajedno su sudjelovala u nekim već gore navedenim akcijama. Znatno broj pripadnica izr. bogoštovne općine bile su članice Katoličkoga gospojinskog društva. Cecilija Deutsch, primjerice, bila je jedna od 8 prvoizabranih odbornica društva, a od 1881. god postala je njegovom potpredsjednicom i tu dužnost obnašala je više od 20 god.

Društvo katkad o svom radu obavještava građanstvo putem lokalnog tiska, pa je tako u *Podravskim novinama* 1936. god. od 2. veljače izvijestilo o održanoj skupštini na kojoj je izabrana nova predsjednica društva Hermina Eisenstein te novi odbor.

Na glavnoj skupštini 2. veljače 1932. god. prihvaćena su nova Pravila kojima je promijenjen naziv, pa on sada glasi Jevrejsko dobrotvorno gospojinsko društvo sa sjedištem u Koprivnici. Tadašnja predsjednica bila je Matilda Grünvald, potpredsjednica Ruža Fuchs, tajnica Hermina Eisenstein, blagajnica Rika Hirschl, a na izvanrednoj skupštini bilo je 36 članica.

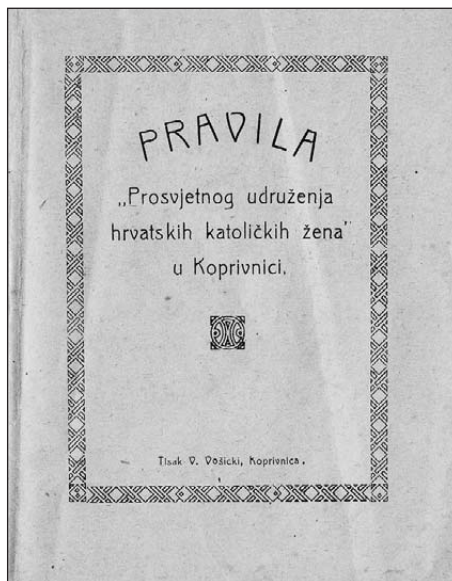
Pretražujući građu, pronađena su i dva podatka koja govore o radu još nekih društva židovskih žena i vrijedno ih je zabilježiti. Prvi upućuje na postojanje društva, a drugi govori o njegovu osnivanju.

Prvi je vezan uz zapisnik odborske sjednice Gospojinskog društva održane 15. travnja 1928. god. na kojoj se raspravljalo o obilježavanju 50. obljetnice. Da bi obilježavanje obljetnice bilo što uspješnije, odlučeno je da se u pomoć pozovu sva tadašnja mjesna društva: Dobrovoljno vatrogasno društvo, Hrvatsko pjevačko društvo Podravac i Domoljub, Prosvjetno udruženje hrvatskih katoličkih žena, Materinstvo, Hrvatski sokol, Židovska žena, Sokolsko društvo, Klub Akademičara, Crveni križ, Barilček (Danica), Učiteljsko društvo, Obrtna organizacija, Izraelitičko gospojinsko dobrotvorno društvo, Seljačka sloga, Hrvatska pravaška omladina i Rezervni oficiri. Pozivu se odazvalo 13 društava, ali među njima nije bila Židovska žena.

Podravske novine br. 5. od 29. ožujka 1930. god. donose vijest: *»Skupština cionističkih žena. Organizacija cionističkih žena »Wizo« u Koprivnici održala je u utorak, 25. o. mj., svoju organizacijsku skupštinu, na kojoj je izabrana predsjednicom gđa Sternfeld«.*

PROSVJETNO UDRUŽENJE HRVATSKIH KATOLIČKIH ŽENA U KOPRIVNICI OSNIVANJE I ČLANSTVO

Na poticaj *Hrvatske katoličke sveze Zagreb* gospodin Juraj Špoljar, koprivnički kapelan, sazvao je 8. lipnja 1919. godine u dvorani Domoljub skup katoličkih žena Koprivnice. Pozvane su bile gospođe, gospođice i seljakinje, a kao gošće sudjelovale su i tajnica Hrvatske katoličke sveze Danica Bedeković te članica Ivka Marušić. Na skupu je izabran i prvi privremeni odbor: predsjednica Terezija Sulimanović, potpredsjednica Agneta Krušec, tajnica Josipa Krušec i blagajnica Irma Grundner. Osnovane su i sekcije te određene gospođe koje će njima upravljati: Materinsko društvo (upravlja Zlata Sudeta), Prosvjetna analfabeta (upravlja Justina Vinner), Djevojačko društvo (upravlja Anka Matišić), Narodnog veza (upravlja A. Solar), Za njegu bolesnika (upravljaju gospođe Koči, Šavor, Leitmajer, Antolković, Kovačić, Zlatar i Kolarić). Tijekom utemeljiteljskog skupa utvrđeno je da udruženje broji 260 članica, kojima je određena članarina od jedne krune mjesečno. Već na sljedećem sastanku privremenog odbora raspravljalo se o sjedištu udruženja i zaključeno je da Domoljub nije prikladan zbog gostionice koja je smještena u istoj zgradi. Odlučeno je da će se od Gradskog poglavarstva tražiti prostorija u pučkoj školi u vrijeme kada se ne održava nastava, i to za sastanke odbora i rad analfabetskog tečaja. Na istom je sastanku, na prijedlog predsjednice gospođe Terezije Sulimanović i članice odbora gospođe Zlatar, pokrenut rad sekcije za šivanje te je Gradskom poglavarstvu poslan zahtjev za ustupanje učionice sa strojevima i drugim predmetima potrebnima za krojenje i šivanje u sklopu Pučke škole. Na sjednici 14. srpnja predstavljena su pravila društva, sastavljena u Hrvatskoj katoličkoj svezi i poslana vladi da ih odobri.²³ To je učinjeno 29. prosinca 1919. pod brojem 60246 i s potpisom bana dr. Tomljenovića. Njima se uređuju pitanja djelovanja, članstva, svrhe udruženja, upravljanja udruženjem i imovinom. Navodimo nekoliko napomena o članstvu: članom može postati *svaka neporočna katolkinja, koja je navršila 15. godinu i koju odbor primi*. O primanju u članstvo odlučuje odbor, koji nije dužan svoje odluke obrazlagati, a članovi se dijele na utemeljitelje, potporne, redovite i počasne. Utemeljitelji plaćaju jednokratnu članarinu od 50 kruna, potporni članovi 40, a redoviti jednu krunu mjesečno²⁴. Članovi udruženja mogu biti žene, ali i muškarci. Aktivno i pasivno pravo glasa imaju samo redoviti članovi.

AKTIVNOSTI

Društvo je nepolitičko, a svrha mu je: *raditi za prosvjetni, gospodarski i socijalni napredak svojih članova po katoličkim načelima, a napose: 1) buditi moralnu, socijalnu i nacionalnu svijest hrvatskoga ženskog svijeta; 2) unositi novi poziv rada svim na područjima narodnog života. Da postigne svoju svrhu, društvo će: a) priređivati predavanja, naučne izlete, sastanke i tečajeve, primjerene naobrazbi, dobi i staležu svojih članova; b) osnovati društvenu knjižnicu i čitaonicu;*

²³ MGKc, *Ljetopis Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici, Koprivnica, 1919. - 1942., AZ/MGKc, ruk.*

²⁴ *Kao što je već navedeno, ova svota određena je na utemeljiteljskom skupu.*

c) bodriti svoje članove na štedljivost i razumno kućanstvo; d) sudjelovati u rješenu socijalnog pitanja na temelju katoličkih načela; e) praktički širiti svaku vrstu umjetnosti, priređujući predstave, koncerte i druge plemenite zabave; f) nastojati da se podijeli rad u sekcije kao socijalnu, karitativnu, prosvjetnu, kulturnu, glazbenu (napose »cecilijanski zbor«) i druge koje će raditi prema svrsi društva.²⁵

Prvih pet godina

Od srpnja 1919. u sklopu društva djeluje i sekcija *Djevojačko društvo Srca Isusova*, čija je svrha štovanje Srca Isusova i odgajanje djevojaka za društveni život. Članice te sekcije svake prve nedjelje u mjesecu idu na pričest, prigodom klečanja drže počasnu stražu, a na predavanjima, deklamacijama i pjevanju sastaju se svake druge nedjelje u mjesecu. Sekcija broji 30 članica, a njome upravlja Justina Viner, učiteljica u Pučkoj školi u Koprivnici.

Tečaj za analfabete s radom je počeo 17. kolovoza. Održavao se nedjeljom i imao je petnaest polaznika. Voditeljica tečaja bila je gospođa Zlata Sudeta, učiteljica. Već spomenuta šivaća sekcija svoj prvi sat održala je 18. kolovoza, i to za 15 učenica. Voditeljica sekcije bila je Anka Ščetinec, a predavanja su vodile četiri skupine učiteljica koje su se svakog mjeseca izmjenjivale. U sklopu te sekcije skupina učiteljica podučavala je i o tehnikama ručnih radova.

Društvo sudjeluje na proslavi 40. obljetnice Dobrotvornoga gospojinskog društva u Koprivnici, s kojim surađuje i pri realizaciji božićnog darivanja siromašnih. Naime, članice Dobrotvornoga gospojinskog društva prikupile su tkanine od koprivničkih trgovaca, a šivaća sekcija Prosvjetnog udruženja izradila je haljine i pregače koje su podijeljene siromašnima. Dana 29. veljače 1920. udruženje preuzima skrb nad kapelicom Majke Božje Žalosne (»Grantule«). Osim redovitog čišćenja i održavanja, priređuju se pobožnosti na Veliki petak i tijekom svibnja, a novac prikupljen tom prilikom ulažu u obnovu i uređenje same kapelice. Ljeto 1920. za udruženje postaje vrlo bitno zbog raskola među članstvom, koji se dogodio pod utjecajem pokreta reformiranih svećenika za osnutak »narodne crkve« koji traže da društvo nastavi svoj rad u prosvjetnom i karitativnom dijelu te da religioznost ostane privatna stvar svakog člana. Taj prijedlog nije prihvaćen pa udruženje nastavlja s radom kao i do tada. Nastavlja se rad sekcija: djevojačko društvo održalo je 22 predavanja (6 socioloških, 7 apologetskih, 6 o pojedinim krepostima i 3 o gospodarstvu), analfabetski tečaj imao je 15 polaznika, a tečaj šivanja 53. Održana je i prva glavna skupština na kojoj su podneseni izvještaji i prihvaćeni prijedlozi o proširenju aktivnosti. Predložen je tako osnutak materinskog društva i knjižnice, a potaknuto je i održavanje javnih predavanja te uvođenje »narodnog karaktera« tečaja za šivanje. Materinsko društvo počinje s radom 21. studenoga 1920.²⁶

Tijekom 1921. članice nastavljaju s redovitim aktivnostima: prikupljanjem novca i šivanjem odjeće za siromašne, održavanjem i organizacijom pobožnosti u kapelici Majke Božje Žalosne te održavanjem tečajeva i predavanja. Godine 1922. i 1923. važne su za rad udruženja zbog problema s prostorom u kojem djeluje. Naime, Gradsko poglavarstvo nalaže upravi Pučke škole da svoj prostor ne ustupa nikomu bez dozvole poglavarstva. Zbog navedenog razloga udruženje ima ozbiljnih teškoća u provođenju aktivnosti: sjednice odbora mora održavati u privatnim stanovima, a i analfabetski tečaj mora prekinuti s radom. Šivaći tečaj održava se u stanovima članica. Sve to pridonijelo je pokretanju postupka gradnje Katoličkog doma u kojem bi djelovala sva katolička društva. Organizirano je prikupljanje novca za gradnju. Dom je dovršen u listopadu 1923., a posvećen je 6. siječnja 1924. pa udruženje nastavlja s redovitim aktivnostima.

²⁵ Pravila »Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici«, Koprivnica, 1919., str. 3 i 4.

²⁶ O aktivnostima ovog društva bit će riječi u posebnom poglavlju pa ih stoga ovdje ne navodimo.

Aktivnosti udruženja od 1925. do 1930. g.

Navedeno razdoblje karakterizira nastavak provođenja već navedenih aktivnosti, ali i uvođenje novih: tijekom 1925. organizirano je prikupljanje knjiga za osnutak društvene knjižnice te potpisa u znak protesta protiv prijedloga »po žene nepovoljnog zakona o pravu nasljeđivanja«²⁷ Tijekom 1926. godine jedna od najzahtjevnijih aktivnosti bilo je svakako organiziranje izložbe »Mati i dijete« koja je u suradnji s Epidemiološkim zavodom iz Zagreba postavljena u tri prostorijske Katoličkog doma. U prvim dvjema prostorijama izloženi su predmeti Ministarstva narodnog zdravlja - odjela za socijalnu medicinu, kojima je prikazana skrb za zdravlje majke i djeteta, njega djece, bolesti djece i sl. Trećom prostorijom nazvanom »seljačka soba« bili su prikazani uvjeti u kojima je živjela većina djece na području Podravine u tom razdoblju. Izložbu je posjetilo oko šest tisuća ljudi. U sklopu spomenute akcije, u dvorani Domoljub održano je i prikazivanje dvaju filmova te predavanje o njezi djece i zaraznim bolestima, s oko 800 sudionika.²⁸ Navedena izložba ponukala je članice udruženja da pokrenu vrlo važnu inicijativu osnutka školske poliklinike u Koprivnici. Tijekom 1926. u tu su svrhu provedene sljedeće aktivnosti: poslana je molba Higijenskom zavodu koji je prosljeđuje nadzornici svih školskih poliklinika, doktorici Ristović. U njezinu odgovoru od udruženja se traži da osigura dvije čekaonice, besplatnu zubnu ambulantu, besplatno liječenje uha i oka te liječenje ostalih bolesti. Na zamolbu udruženja upućenu Gradskom poglavarstvu kojom se moli osiguranje prostora stiže pozitivan odgovor i ustupanje podrumskih prostorija Realne gimnazije koje će Grad i adaptirati.²⁹ Sve troškove za potrebnu opremu (namještaj i uređaje) te plaće zaposlenih snosila je država. Članice udruženja prikupljale su novac za nabavu platna i sličnih predmeta potrebnih u radu Poliklinike. Njezino svečano otvorenje održano je 18. ožujka 1928. godine.

U idućem razdoblju održavaju se redovite aktivnosti udruženja, kao što su božićno darivanje, održavanje kapelice na Grantulama i sudjelovanje u crkvenim svečanostima. Analfabetski i šivači tečajevi održavaju se ovisno o zainteresiranosti polaznika. Udruženje 12. kolovoza 1928. godine sudjeluje na sprovodu Stjepana Radića, a 15. i 16. rujna na proslavi 50 godina Dobrotvornoga gospojinskog društva u Koprivnici. Pokrenuta je još jedna važna inicijativa za osnivanje »sirotišta za zapuštenu djecu koja su bez roditelja prepuštena sama sebi, izložena svemu zlu, da ih se istrigne iz moralnoga i materijalnoga zla u najnježnijoj dobi«.³⁰ No zbog različitih teškoća u organiziranju sirotište je tek 1930. privremeno otvoreno u samostanu časnih sestara Kćeri Božje ljubavi kamo je smješteno troje siročića. Gradsko poglavarstvo za njih je osiguralo novčanu mjesečnu potporu, a udruženje je nabavilo dječje krevetiće i ostalu opremu potrebnu za djecu. Nakon kraćeg djelovanja sirotište je zatvoreno jer je uprava samostana otvorila vlastito. U prosincu 1928. godine u Katoličkom je domu održana izložba narodnih vezova iz zbirke Stjepana Šajnovića iz Osekova. U tri dana izložbu je posjetilo oko 800 ljudi. Udruženje je sudjelovalo u financiranju građevinskih radova na kapelici na Grantulama te Katoličkom domu, održavana su predavanja, pobožnosti, humanitarna darivanja siromašnih i ostale redovite aktivnosti. U navedenom razdoblju zanimljiva je akcija prikupljanja potpisa protiv ukidanja vjerske nastave u školama, koju je Hrvatski katolički narodni savez proveo u svibnju 1930. godine.

²⁷ MGKc, *Ljetopis Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici, Koprivnica, 1919. - 1943.*, AZ/MGKc, ruk.

²⁸ MGKc, *Ljetopis Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici, Koprivnica, 1919. - 1943.*, AZ/MGKc, ruk.

²⁹ Isto.

³⁰ Isto.

Dvanaestog listopada iste godine održana je proslava desetogodišnjice rada društva. Osim svete mise zahvalnice i svečane skupštine, organizirana je i svečana akademija u dvorani Domo-ljub s vrlo bogatim glazbenim programom.

Aktivnosti u razdoblju od 1931. do 1935. g.

Idućih pet godina rada udruženja obilježile su redovite aktivnosti: održavanje tečaja šivanja, (održavanja analfabetskih tečajeva zabranjeno je na državnoj razini) te praćenje crkvenih aktivnosti i akcija drugih katoličkih udruženja. Čini se da je veći naglasak stavljen na karitativne aktivnosti: zbrinjavanje djece iz sirotišta, božićno darivanje, financijsku pomoć siromašnim udovicama i roditeljima, obiteljima s puno djece, siromašnim bolesnicima, nabavu knjiga za siromašne đake te obnovu crkvenih prostora: skupljani su prilozima za uvođenje električne rasvjete i križni put u župnoj crkvi.

Posljednje godine rada

Osim redovitih aktivnosti udruženja (sudjelovanja u svim crkvenim svečanostima, procesijama i klečanju, božićnog darivanja siromašnih, dodjele potpora za lijekove, školske knjige, pogrebne troškove, pomoći siromašnim roditeljima i slično), jedna od najvažnijih akcija bila je organiziranje pučke kuhinje u prostorijama Katoličkog doma. Članice udruženja preuzele su pripremu i podjelu hrane, a u 78 dana rada kuhinje pripremljeno je 5150 obroka. Organiziranje kuhinje provedeno je u sklopu katoličke akcije.³¹ U srpnju 1939. godine, na poziv Seljačke sloge, udruženje je sudjelovalo u prikupljanju pomoći stradalima od poplave u Koprivnici. Idućih godina nastavljaju se aktivnosti organiziranja pučke kuhinje. Tako je 1940. u razdoblju od 90 dana bilo podijeljeno 6059 obroka, a već sljedeće godine 8999 obroka. Početkom Drugoga svjetskog rata 1941. godine nakratko se obustavlja rad društva. Tijekom tog razdoblja umire dugogodišnja predsjednica udruženja gospođa Terezija Sulimanović. Već u kolovozu iste godine tajnica Sabina Jazvec (koja će poslije preuzeti predsjedničku funkciju) podnosi zamolbu Gradskom redarstvu za dopuštenjem daljnjeg rada. Nakon mjesec dana, 19. rujna, stiže odobrenje za rad pa udruženje nastavlja redovite aktivnosti: šivanje odjeće za siromašne đake, organiziranje pučke kuhinje (tijekom 83 dana podijeljeno je 6520 obroka, ali ne uvijek s kruhom koji je zbog teških prilika i strogih propisa bilo teško nabaviti). Posljednje zabilježene aktivnosti provedene su tijekom 1942. godine. Na proslavi obljetnice osnutka Nezavisne Države Hrvatske 10. travnja 1942. udruženje preuzima obvezu gradnje spomen-kapelice u čast Kraljice mira. Kapelica je sagrađena u blizini tvornice »Danica« i posvećena 15. studenoga 1942. Novac preostao od gradnje podijeljen je siromašnim majkama.

MATERINSKO DRUŠTVO U KOPRIVNICI

Osnivanje i članstvo

Materinsko društvo prvi se put spominje uz osnutak Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici, kada je na inicijativnom sastanku 8. lipnja 1919. izabran privremeni odbor i osnovane sekcije. Materinsko društvo spominje se na prvome mjestu, a navedeno je i da njime upravlja Zlata Sudeta. No analizom navedenih aktivnosti nije uočen njegov daljnji rad.³²

³¹ *Društvo Katolička akcija u Koprivnici osnovano je u studenome 1936. prema sugestiji A. Stepinca i njime se ujedinjuju sva katolička društva, MGKc, Ljetopis Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici, 1919. - 1943., AZ/MGKc, ruk.*

³² *MGKc, Ljetopis Prosvjetnog društva Hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici, 1919. - 1942., AZ/MGKc, ruk.*

Tek 1920. godine počini prve ozbiljne aktivnosti vezane uz osnutak Materinskog društva u Koprivnici. Tako 21. studenoga 1920. godine Matija Markov, učitelj i kateheta u realnoj gimnaziji u Koprivnici, prvi put poziva majke na inicijalni sastanak. Društvo ipak nije formalno osnovano i nije izabran odbor, ali je dogovoreno da se dva puta mjesečno održavaju predavanja u prostorima koprivničke Ženske stručne škole. Voditelj predavanja bio je Matija Markov. Tek 3. travnja 1921. godine izabran je privremeni odbor Materinskog društva u sastavu: Marija Šavor, predsjednica, Marija Zgorelec, tajnica, Terezija Matiša, blagajnica, te pet vijećnica. Dozvolu za osnutak društvo je tražilo od Nadbiskupskog duhovnog stola, i to pod nazivom Sedam žalosti Majke Božje. Dozvola za rad društva stigla je u dopisu od 21. travnja 1921. broj 3880. Njome se, osim osnutka, regulira i upravljanje, pa tako biskup dr. Antun Bauer za upravitelja imenuje koprivničkog župnika Juraja Špoljara, a on postavlja za zamjenika Matiju Markova.³³ Formalnoj organizaciji društva pristupilo se na skupu održanom 29. travnja, na kojem je provedena rasprava o tome koje će majke biti primljene u društvo. Donesen je zaključak da će primljene biti: *samo čestite kršćanske majke i žene koje žele polaziti društvene sastanke*.³⁴ Prihvaćena je kandidatura za članstvo 38 majki, a svečani prijam planiran je za kraj školske godine. Održan je 2. listopada, i to *po obredu općenitom za primanje u društvo*.³⁵ Primljeno je 35 članica, a privremeni upravni odbor ili vijeće upravitelj je potvrdio kao redovito.

Pravila »Materinskog Društva«.

§ 1. Društvu je svrha da pomogne katoličkoj majci odgajati djecu.

§ 2. Član društva može biti svaka katolička zakonska žena ili udovica bilo kojeg staleža, ako živi čestito i spremna je vršiti društvena pravila.

§ 3. Društvom ravna upravitelj, koji je svećenik, postavljen od biskupa. Upravitelj prima u društvo članove. Primirani se upisala u imenik članova i dobivaju upisnicu kao znak, da su primljeni.

§ 4. Upravitelju pomaže u upravi društva vijeće. Vijeće ima predsjednicu, tajnicu, blagajnicu i najviše šest vijećnica. Vijeće si bira društvo. Odluke su vijeća valjane, ako je na njih pristao upravitelj. Vijeće se sastaje svaki mjesec, ako je moguće.

§ 5. Dužnosti su članova: a) savjesno odgajati svoju djecu u duhu Kristovom i njegove crkve; b) točno polaziti pobožnosti i sastanke društva; c) primati češće sv. sakramente, napose sv. pričest; d) svaki dan izmoliti društvenu molitvu; e) moliti se za žive i mrtve članove društva, te njihovu djecu; f) pomagati članovima i njihovoj djeci u duševnim i tjelesnim potrebama; g) starati se za siromašnu i zapuštenu djecu.

§ 6. Blagodati društva: A) Potpuni oprost uz obične uvjete: na dan primanja; na čas smrti; na Bogojavljenje, Svijećnicu, dan sv. Josipa (19. ožujka), žalosni petak, dan sv. Monike (4. svibnja), sv. Alojzija (21. lipnja), sv. Ane (26. srpnja), sv. Augustina (28. kolovoza), Sedam žalosti B. D. Marije (15. rujna), Anđela čuvara (2. listopada), Svih Svetih, Dušni dan, Bezgrješno

začće B. D. Marije, svaki mjesec jedamput (na dan sastanka).

B) Nepotpuni oprost: od jedne godine za svako dobro djelo, što ga članovi učine prema svrsi društva; šezdeset dana svaki dan, kad izmole društvenu molitvu. (Svi se ti oprost mogu namijeniti dušama u čistilištu.)

Napomena: Da »Mat. Društvo« bude kanonski osnovano, treba ga pripojiti matiči, kojol se za agregaciju plaća malena taksa. Takova je matiča u Rimu: Societas primaria christianarum matrum in ecclesia s. Augustini (chiesa S. Agostino), i u Regensburgu: Bruderschaft der schmerzenreichen Jungfrau in der St. Ägidiuskirche.

Društvena molitva.

O Marijo, prečista Djevice i prežalostna Majko! Preporuči našu dragu djecu presvetomu Srcu Isusovomu, koje svojoj Majci ne odbija ništa. Moli se za njih!

Sveti Anđele Čuvaru! Moli se za njih!
Sveti Josipe, jaki zaštitniče! Moli se za njih!

Sveti Ivane, ljubljenci učeniče Gospodinov! Moli se za njih!

Sveti Augustine! Moli se za njih!

Sveti Alojzije! Moli se za njih!

Sveta Ano, majko Marijina! Moli se za njih!

Sveta Moniko! Moli se za njih i za nas.

Amen.

Broj

Gospoda

iz primljena je danas

u naše »Materinsko društvo«

U 19.....

Upravitelj:

L. S.

Br. 6799.

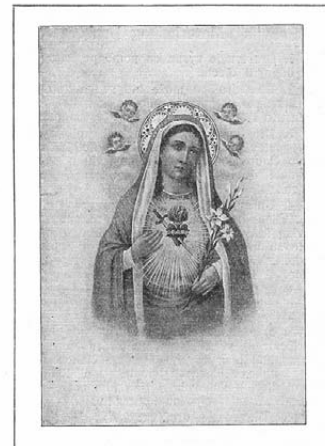
NIHIL OBSTAT.

Dr. Michael Medjimorec, m. pr.
curator.

IMPRIMATUR.

Zagrabiae, die 1. Octobris 1926.

Dr. Dominicus Premuš, m. pr.
cons. Episcopi, Vicarius generalis.

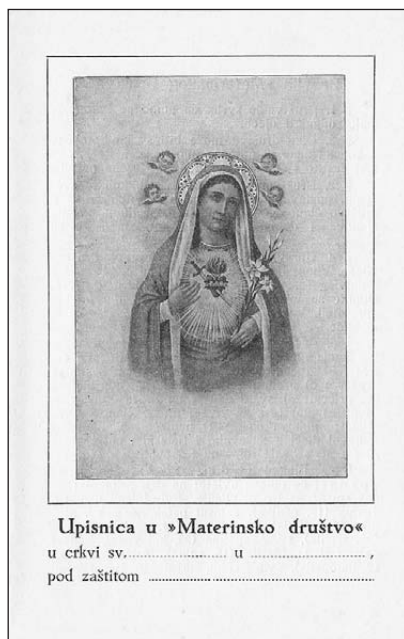
Upisnica u »Materinsko društvo«

u crkvi sv..... u,
pod zaštitom

³³ MGKc, *Knjiga zapisnika Materinskog društva u Koprivnici, Koprivnica, 1920. - 1927.*, AZ/MGKc, ruk.

³⁴ Isto.

³⁵ Isto.

Aktivnosti

Tijekom godina uspostavljene su aktivnosti koje su redovito provodene svake godine. Sjednice vijeća održavane se jedanput godišnje, i to uoči Svijećnice kako bi se sastavio popis članica koje će biti primljene u društvo. Svečanost primanja održavala se uvijek 2. veljače, i to tijekom svete mise, nakon koje se obvezno priređivala čajanka sa šaljivom tombolom. Među redovitim aktivnostima bile su i zajedničke svete mise i pričesti na blagdane Majke Božje Žalosne i Sedam žalosti Blažene Djevice Marije u kapelici na Grantulama, u Koprivnici. U prvom desetljeću rada redovito su održavane akcije obilježavanja majčina dana, 13. svibnja, prodajom cvijeća po kućama. Dobitak od prodaje dijeljen je siromašnim majkama. Tek 1932. godine u proslavu majčina dana uvedene su neke novine pa osim cvijeća prodaju i srca, polažu vijenac i pale svijeće u kapelici na groblju u čast mrtvim majkama, a u večernjim satima organiziraju u dvorani Domoljub akademiju s pjevanjem, predavanjem i deklamacijama o majci. Jedna od najistaknutijih aktivnosti društva bila

je organizacija već spomenute izložbe »Mati i dijete« tijekom koje su članice društva odradile sva dežurstva.³⁶ No svakako glavnom aktivnošću smatrana su predavanja organizirana dvaput na mjesec. U prosjeku je tako godišnje održavano dvadesetak predavanja koja je vodio Matija Markov izabirući teme zanimljive članicama. Tijekom 1922. godine govorio je o »*samozataji i svladavanju samoga sebe, požudi, zadaći žena, kreposnim ženama u starom i novom zavjetu, strahljivosti, svladavanju srdžbe i netrpeljivosti, oholosti, kada je antipatija i simpatija dobra a kada grješna, dostojanstvu žene*«. Idućih godina teme predavanja se mijenjaju pa se tako 1923. najčešće govori o ženama (*o svetim ženama, djevicama i mučenicama, o apostolskom radu žene za vjeru kod kuće i na političkom polju, ženi koja je mnogo učinila za spasenje crkve i države na primjerima iz 4. i 9. stoljeća, o modernoj ženi i njezinim krepostima, ženi anđelu u obitelji, o opakim ženama i starim djevojkama*). Sljedeću godinu karakteriziraju predavanja o radosti (*o veselju i mladeži, radost i Sv. pismo, o veselim ljudima, odnosu radosti i svetosti, o sitnim radostima, o radosti i radu...*)³⁷ Te i slične teme birane su za predavanja tijekom idućih desetljeća rada društva, a bile su vezane uz područja bitna u svakodnevnom životu članica: brak, obitelj, odgoj djece, zdravlje djece, brigu za kuću i vođenje kućanstva, vjeru i uzorno ponašanje. Prva je promjena u rukovođenju društvom nastala 1927. kada mjesto predsjednice preuzima Marija Kovačić. Godine 1934. društvo je imalo 123 članice. Iste godine na mjesto predsjednice izabrana je Ankica Ščetinec, koja na toj dužnosti ostaje do 1939., nakon čega vijeće donosi odluku da društvo daljnji rad nastavlja kao sekcija Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena u Koprivnici. Od aktivnosti nastavljeno je održavanje zajedničkih svetih misa na prije spomenute blagdane te obilježavanje majčina dana. Posljednja aktivnost zabilježena u izvorima odnosila se na dan 31. svibnja 1942. kada je majčin dan obilježen misom za majke i djecu, misom na groblju za sve mrtve majke te svečanom akademijom u dvorani Domoljub u čast majkama. Novac prikupljen

³⁶ Izložba »Mati i dijete« održana je od 11. travnja do 2. svibnja 1926. u Katoličkom domu u Koprivnici, a posjetilo ju je 7000 ljudi, pri čemu su dežurale članice Materinskog društva, MGKc, Knjiga zapisnika Materinskog društva u Koprivnici, 1920. - 1927., AZ/MGKc, ruk. (U Ljetopisu prosvjetnog udruženja navodi se broj od 6000 ljudi)

³⁷ Isto.

tom prilikom ustupljen je oblasti Pomoć³⁸, dio je ustupljen za gradnju Kalvarije u Mariji Bistrici te spomen-kapelice u čast Kraljice mira pokraj tvornice »Danica« u Koprivnici.

DRUŠTVO HRVATSKA ŽENA

Društvo Hrvatska žena osnovano je u Zagrebu u siječnju 1921. godine. Prema njegovim Pravilima, zadatak mu je bio: *»da goji među hrvatskim ženama smisao za društvenost, koja će radjati inicijativom i akcijom na nacionalnom i feminističkom polju, na polju čovječnosti, prosvjeđivanja, morala, narodnog zdravlja, društvenosti i privrede«.*³⁹

Prvi spomen imena ovog društva na području Koprivnice pronalazimo u tisku iz 1922. godine. U pozivu kojim se obraća svim zainteresiranim ženama u gradu Koprivnici gospođa Mica Dorčić napominje da je u Zagrebu osnovano Društvo hrvatska žena, a njegov je zadatak: *»Gojiti među hrvatskim ženama smisao za društvenost, podizati moral, unapređivati narodnu privredu, uzdržavati narodne običaje i nošnju«.*⁴⁰ Kako navedeno društvo ima podružnice u svim većim gradovima Hrvatske, pokrenuta je inicijativa za njegov osnutak i u Koprivnici. Poziv se odnosio na osnivački skup koji je trebao biti održan 23. travnja 1922.⁴¹ Do osnutka navedene godine vjerojatno nije došlo, budući da se o osnivanju Hrvatske žene u Koprivnici podaci pojavljuju tek u tisku iz 1941. godine, a podataka o aktivnostima u prijašnjem razdoblju nema. U članku pod nazivom *HRVATSKA ŽENA Osnivanje podružnice u Koprivnici* navedeno je sljedeće: *»Kako je u javnosti poznato, već pred duže vremena osnovano je u Zagrebu društvo pod imenom »Hrvatska Žena«, u kojem su okupljene sve svjesne i čestite Hrvatice.... Do sada su u tom pravcu postignuti sjajni rezultati. Širom domovine osnovano je već 40 podružnica, a sada je došlo i do osnivanja podružnice »Hrvatske Žene« u Koprivnici, da bi i tu njene članice sudjelovale u zajedničkom radu za Boga i Hrvatsku«.*⁴² Prvi sastanak koprivničke podružnice održan je 8. prosinca 1941. godine, a na njega su bile pozvane predsjednica društva Hrvatska žena Jelisava Horvat⁴³ te Marija Kumičić, njegova osnivačica.⁴⁴ Sastanak je održan u prostoru gradske vijećnice koja je bila puna žena. Kao gošće prisutne su svojim govorima pozdravile Marija Kumičić i Mira Mlinarić, tajnica društva. Govorile su o ulozi i radu društva te o audijenciji članica društva kod Poglavnika koji je izrazio zadovoljstvo radom društva Hrvatska žena.⁴⁵ Izabran je i odbor u sljedećem sastavu: Anka Seiwert, predsjednica, Justina Lipnjak, tajnica, Mira Pogledić, zamjenica tajnice, Višnja Serdar, blagajnica, Leopoldina Senjan, zamjenica blagajnice te članice odbora Marija Kovaček, Anka Lončarić, Josipa Canki, Marija Prvčić, Terezija Krleža, Marija Lovrenčić, Anka Pajek, Danica Eichler, Marija Krmpotić, Milka Janeš, Jelka Jurić, Vera Bešenić, Marija Gajski i Slavica Kenda.⁴⁶ Društvo nastavlja rad tijekom 1942. godine, i to akcijom održanom u povodu obilježavanja prve godišnjice Nezavisne Države Hrvatske. Kao što je navedeno u tisku, društvo Hrvatska žena *»uložit će u korist sada tri tjedna starog sina pok. ustaše Đure Sabo, žrtve četničko komunističke, u štedionicu tisuću kuna koja ostaje uložena do njegove 18 godine te po-*

³⁸ U *Koprivničkom Hrvatu*, broj 15 od 18. travnja 1942., str. 2, navedeno je: *U spomen na 1. godišnjicu Nezavisne Države Hrvatske održale su 9. travnja ustanove i društva u Koprivnici svečane sjednice na kojima je zaključeno: Prosvjetno udruženje hrv. kat. žena podići će u društvu s Trećim redom sv. Franje kapelicu.*

³⁹ Pravila društva Hrvatska žena, Zagreb, 1921., str. 3, 4.

⁴⁰ Podravski glasnik, br. 17, 23. travnja 1922., str. 3.

⁴¹ Isto.

⁴² *Koprivnički Hrvat*, broj 28, 6. prosinca 1941., str. 3.

⁴³ *Gospođa Jelisava Horvat bila je supruga povjesničara Rudolfa Horvata, rođenog u Koprivnici.*

⁴⁴ *Benyovsky, Lucija: društvo Hrvatska žena u Karlovcu, Karlovac, 1996., str. 15.*

⁴⁵ *Koprivnički Hrvat*, br. 29, 13. prosinca 1941., str. 2.

⁴⁶ *Koprivnički Hrvat*, br. 29, 13. prosinca 1941., str. 2.

dijelivati jednom učeniku od gimnazije Hrvatu godišnju podporu od 1000 kuna«. ⁴⁷ Od aktivnosti provedenih tijekom godine vrlo je zanimljiva priredba u korist Pomoći. Ona je održana 7. veljače 1942. u Domoljubu. Izvedena je Begovićeve drama *Bez trećega*, nakon koje je organiziran ples s tombolom *luka sreće* i izborom najljepše nošnje. ⁴⁸ Navedena aktivnost posljednja je zabilježena u tisku, što upozorava na to da društvo vjerojatno nakon 1942. godine nije ni nastavilo s radom.

HRVATSKO SRCE U PODRAVINI

Osnivanje ženske grane Hrvatske seljačke stranke, Hrvatskog srca, počelo je 1936. godine. ⁴⁹ Iste godine u koprivničkom tisku doznajemo da se i na području Podravine priprema osnivanje njezinih podružnica. *Podravske novine* tako donose članak pod nazivom

Osnivanje podružnice pripomoćne i dobrotvorne zadruge Hrvatsko srce u kojem se navodi da je i u Koprivnici te svim većim selima Podravine pokrenuta akcija osnivanja podružnica Hrvatskog srca čija je svrha unapređivanje domaće proizvodnje, kućnog obrta i seljačkih narodnih rukotvorina. Dalje se navodi da je na čelu akcije bila gospođa Ruža Vedriš, ali nema podataka o datumu održavanja osnivačke skupštine, nego se dalje navode samo aktivnosti održane pod vodstvom predsjednice koprivničke podružnice. ⁵⁰ Prvi takav događaj bila je velika skupština u Koprivnici održana 30. lipnja. Gošće skupštine bile su Marija Radić, predsjednica organizacije, gospođa Barić, potpredsjednica, članica odbora gospođa Devčić te mnogobrojne članice podružnica iz okolnih mjesta: Koprivničkog Ivanca, Kunovca, Pustakovca i Novigrada Podravske. Istog dana poslije podne održana je i druga skupština čiji je domaćin bila podružnica u Drnju, s predsjednicom Ljubicom Tomašić. Osim članica podružnice iz Drnja, na skupu su bile i članice iz podružnica u Torčecu, Đelekovcu, Sigecu, Hlebinama, Gotalovu, Goli i Ždali. Gošće iz Zagreba govorile su o ulozi i zadacima Hrvatskog srca. ⁵¹

Nakon toga Hrvatsko srce nastavlja mnogobrojne aktivnosti čiji je karakter određen već i samim definiranjem organizacije kao »*pripomoćne i dobrotvorne zadruge kojoj je svrha podupirati potrebne članove, osnivati posredovališta i razne uredbe za životne olakšice. Pomagati svagdje domaću proizvodnju, kućni obrt i seljačke narodne rukotvorine*«. ⁵² Navodimo nekoliko primjera iz koprivničkog tiska. Godina 1937. najobilnija je aktivnostima, a posebno zanimljivo je održavanje izložbe ručnih radova u Koprivnici od 27. do 29. ožujka. Među brojnim izloženim radovima osobito su se isticali oni predsjednice Ružice Vedriš, a osim nje, izlagale su i gospođe Hranilović, Horvat i Kenda te gospođica Čiković. Osim njih, na izložbi su sudjelovale i *domaćice seljakinje* iz Staroga Grada koje su izložile brojne i lijepe radove. ⁵³ Svaka podružnica nastojala je izraditi zastavu, pa tako u tisku nalazimo, primjerice, obavijest da se posveta zastave Hrvatskog srca u Kunovcu odgađa zbog Hrvatske seljačke smotre u Koprivnici na sljedeću nedjelju 6. lipnja 1937. ⁵⁴ O izgledu navedenih zastava svjedoči nam ona podružnica iz Sigeca koja je sačuvana do danas: njezinu podlogu čini hrvatska trobojnica na kojoj je u bijelom polju izvezeno srce ispunjeno crvenim i bijelim kvadratima. U središtu su srca simboli seoskih žena preslica i vreteno. Oko srca izvezene su grančice poljskog cvijeća, u podnožju je natpis *Hrvatsko srdce*, a

⁴⁷ *Isto*, br. 15, 18. travnja 1942., str. 2.

⁴⁸ *Isto*, br. 6, 7. veljače 1942., str. 3.

⁴⁹ Leček, Suzana: *Hrvatska seljačka stranka i žene, Historijski zbornik, god LIX, 2006.*, str. 114.

⁵⁰ *Podravske novine*, br. 17, 25. travnja 1936., str. 3.

⁵¹ *Podravske novine*, br. 27, 4. srpnja 1936., naslovnica.

⁵² *Isto*, br. 27, 4. srpnja 1936., naslovnica.

⁵³ *Isto*, 3. travnja 1937., str. 2.

⁵⁴ *Isto*, 29. svibnja 1937., str. 2.

u kutovima žito i grožđe. S druge strane prišivena je slika s motivom Bogorodice i djeteta u pozadini crkve u Sigecu u koju ulaze seljaci u nošnjama. U donjem lijevom uglu je grb Hrvatskog srca, a ispod slike izvezen je natpis *Marija, kr. Hrvata*. Uz zastavu, izrađena je i lenta na kojoj je izvezen tekst: *POVJERENIŠTVO ZADRUGE HRVATSKO SRCE - SIGETEC, KUMA BARJAKA GĐA MARIJA UDOVA RADIĆ/IME BARJAKA MARIJA - POSVEĆEN 13. IX. 1936*. Isto tako važnom aktivnošću smatrana je izrada nošnji Hrvatskog srca. Izrađivane od bijelog pamučnog ili lanenog platna, krojem i ukrasima podsjećaju na nošnju Posavine. Ukrasi su vezeni različitim tehnikama, najčešće su cvjetni, nešto rjeđe geometrijski, a u izradi prevladava crvena boja. Motive za vez članice su dobivale u središnjici Hrvatskog srca u Zagrebu, a materijal i konac za izradu nabavljale su uglavnom same ili uz pomoć drugih članica.⁵⁵ Osim navedenih, zadruga je organizirala različite domaćinske tečajeve i predavanja: u rujnu 1937. za članice i one koje to žele postati koprivnička podružnica objavila je poziv za domaćinski tečaj.⁵⁶ Isto tako, 1937. godine i u Hlebinama je održan tečaj kuhanja koji je vodila Marija Novoselec, a osim pripremanja jela, žene su učile i o serviranju, ukrašavanju jela te pravilnoj upotrebi pribora.⁵⁷ Održavane su i različite kulturne priredbe i predstave. Kao primjer navodimo mnogobrojne predstave, pučke igrokaze koje su članice podružnica Hrvatskog srca organizirale u svojim mjestima. Teme tih igrokaza bile su redovito vezane uz svakodnevni život i probleme na selu.⁵⁸ Vrlo zanimljivo je i predavanje o životu muslimanskih žena održano u gimnastičkoj dvorani Pučke škole u Koprivnici na kojem su bile članice Hrvatskog srca, a održano je na poticaj podružnice iz Koprivnice.⁵⁹ Svakako vrlo važna bila je karitativna strana rada zadruga, koja se prije svega odnosila na prikupljanje pomoći za stradale od različitih, najčešće prirodnih nepogoda. Tijekom 1937. godine na razini cijeloga Koprivničkog kotara prikupljana je pomoć za stradale od tuče u Hrvatskom zagorju te od poplava u Koprivničkom kotaru. Prikupljane su živežne namirnice.⁶⁰ Iduće godine članice su osigurale novčanu pomoć za stradale u Hrvatskom zagorju, krumpir koji je predan odboru za zimsku pomoć, a uključile su se i u rad katoličke menze ustupanjem novčane pomoći katoličkom društvu.⁶¹ Početkom Drugoga svjetskog rata rad zadruga poprima nove oblike. Zanimljivo je da u *Koprivničkom Hrvat*u opisuju odlazak predstavnica Hrvatskog srca iz Podravine Anti Paveliću: »Prije nekoliko dana primljene su kod Poglavnika predstavnice »Hrv. Srca« iz Koprivnice koje je predvodila gđa Ružica Vedriš, glavna povjerenica koprivničkog kotara te gospode: Barica Puturić potpredsjednica, Leopolda Senjan tajnica te odbornice gđe Marija Zajc, Slavica Kenda i Micika Mikulec. U svom pozdravnom govoru istaknula je gđe Ružica Vedriš zahvalnost Poglavniku u ime svijeta žena Hrvatske Podravine, što je njih i njihove sinove sačuvao od rata za srpske interese, te što je svojim dugogodišnjim i mukotrpnim radom izvojevao Hrvatsku slobodu i nezavisnost.«⁶² Tek nakon tih uljudnih pozdravnih fraza članice izaslanstva iznose pravi razlog svog posjeta postavljajući pitanje o sudbini zarobljenika Hrvata, na što im Poglavnik odgovara da je to njegova briga i da će svi uskoro stići kućama.⁶³ Kao i prije navedena društva i Hrvatsko srce 1942. uključuju se u obilježavanje prve obljetnice osnutka Nezavisne Države Hrvatske od-

⁵⁵ Opis je rađen prema originalnim nošnjama Hrv. srca pronađenima u Hlebinama i Drnju te kazivanju žena koje su sudjelovale u njihovoj izradi.

⁵⁶ *Podravske novine*, 21. kolovoza 1937., str. 4, objavljen je poziv na besplatan domaćinski tečaj.

⁵⁷ *Mustafa, Danijela: Hrvatsko srce, Koprivnica, 1996.*, str. 62.

⁵⁸ *Program predstave Hrvatskog srca u Drnju »Za volju djeteta« održane 15. studenoga 1938.; program predstave »Prigorska svadba« održane 6. lipnja 1938. isto u Drnju.*

⁵⁹ *Isto*, br. 11, 16. ožujka 1940., str. 3.

⁶⁰ *Podravske novine*, br. 43, 23. listopada 1937., str. 3.

⁶¹ *Isto*, br. 7, 12. veljače 1938., str. 3.

⁶² *Koprivnički Hrvat*, 31. svibnja 1941., str. 3.

⁶³ *Koprivnički Hrvat*, 31. svibnja 1941., str. 3.

lukom da će stupiti u žensku ustašku lozu i darovati Pomoći Hrvatskog crvenog križa svotu od 3000 kuna, a ostatak novca ustupit će ženskoj ustaškoj lozi.⁶⁴ Čini se da je donesena odluka značila ujedno i završetak aktivnosti Hrvatskog srca kao samostalne organizacije, s obzirom na to da u tisku nema vijesti o daljnjim aktivnostima i radu.

SESTRINSTVO HRVATSKOGA CRVENOG KRIŽA

Pomoćna zdravstvena i društvena ustrojba društva Hrvatski Crveni križ

Prema pravilniku objavljenom u NN-u od 9. siječnja 1943. god., Sestrinstvo čine dobrovoljne bolničarke, pomoćne dobrovoljne bolničarke i dobrovoljne radnice koje bez naknade surađuju u zdravstvenom i društvenom radu. Članice Sestrinstva obavljaju »u pravilu one društvovalne poslove za koje su ženske osobe prikladnije na pr. pružanje prve pomoći ranjenicima i unesrećenim osobama, raskuživanje, čišćenje i njegovanje bolesnika, uzdržavanje reda i čistoće u društvovalnim postajama, vođenje kuhinje, šivanje odjevnih predmeta, suradnja u društvovalnim priredbama, skupljanje dobrotvornih prinosa u novcu i naravi, prikupljanje članova itd.«⁶⁵

U istom članku slijedio je poziv Hrvatcima da postanu članice Sestrinstva, a članarina za 1943. za članove prinosiocice iznosi 60, a za članove podupirateljice 30 kuna.

Ubrzo se osniva Sestrinstvo gradskog odbora Hrvatskoga Crvenog križa u Koprivnici. Nadstojnicom je imenovana Marija Kovaček, upraviteljica djevojačke pučke škole. Obavijest o tome, a ujedno i poziv dobrovoljnim bolničarkama te predstavnicama svih ženskih društava u Koprivnici da dođu na sastanak u ambulantu gradskog fizikata 13 siječnja? (vjerojatno je 13. veljače) u 6 sati, objavljena je u *Koprivničkom Hrvat*⁶⁶

Već u 14. broju *Koprivnički Hrvat* javlja da je Sestrinstvu pristupilo 36 dobrovoljnih bolničarki sa svršenim tečajem i 38 dobrovoljnih radnica s kojima je gradski fizik dr. Široki održao 26. ožujka sastanak i predavanje iz prve pomoći. Na sastanku su izabrane, uz predstojnicu Mariju Kovaček, i ostale dužnosnice Sestrinstva⁶⁷. U idućem, 15. broju slijedila je vijest o uskrsoj sabirnoj akciji Sestrinstva za potrebe ranjenika ovogradske bolnice.

ŽENSKA LOZA USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

Osnovana je u Koprivnici 13. travnja 1943. god. Na prvom sastanku izabrane su dužnosnice čija su imena bila poslana u Zagreb na potvrdu. Odmah je organizirana prva sabirna akcija za hrvatske ranjenike,⁶⁸ a 6. lipnja svečanostima je obilježen Dan majke i djeteta. Novac koji je tom prigodom prikupljen podijeljen je majkama s brojnomo djecom.⁶⁹

USTAŠKA MLADEŽ - ŽENSKA USTAŠKA MLADEŽ

Unutar mladeži, koja je vrlo aktivna u Koprivnici, djeluje i njezin ženski ogranak, o čemu govori i jedan poziv upućen Ženskoj ustaškoj mladeži, učenicama od 5. do 8. razreda Državne realne gimnazije da dođu na sijela koja se održavaju svake nedjelje od 14 do 18 sati u zgradi gimnazije.⁷⁰ Dolazak je obvezatan.

⁶⁴ Isto, br. 15, 18. travnja 1942., str. 2.

⁶⁵ *Koprivnički Hrvat, Koprivnica*, br. 3., 23. siječnja 1943., str. 3, *Osnivanje sestrinstva H. C. K.*

⁶⁶ Isto, br. 6, 13. veljače 1943., str. 3.

⁶⁷ Isto, br. 14, 10. travnja 1943., str. 3.

⁶⁸ Isto, br. 15, 17. travnja 1943., str. 3.

⁶⁹ Isto, br. 24, 19. lipnja 1943., str. 3.

⁷⁰ *Koprivnički Hrvat*, br. 6., 13. veljače 1943., str. 2

MARIJINA KONGREGACIJA GOSPOJICA

Da je djelovala u Koprivnici, govori jedan podatak iz 1942. god. Naime, u *Koprivničkom Hrvatu* stoji obavijest: »*Marijina kongregacija gospojica prikazat će 31. svibnja u Domoljubu u 8 sati na večer dramu »Dvije majke« u 4 čina. Za ovu priredbu koja dolazi u majčine dane vlada u redovima prijatelja kongregacije velik interes*«. ⁷¹

ZAKLJUČAK:

Istraživanjima i dostupnim podacima autorice su nastojale dati pregled ženskih društava koja su djelovala u Koprivnici od 1878. do 1943. godine. Utvrđeno je da ih je na području Koprivnice djelovalo ukupno 12.

Naglasak pri istraživanjima stavljen je na pokušaj utvrđivanja djelokruga rada društava, pri čemu je utvrđeno da se on uglavnom svodi na karitativni, humanitarni, prosvjetni, kulturni i socijalni.

Aktivnosti koje društva provode usmjerena su na prikupljanje novca i drugih oblika pomoći siromašnima i žrtvama različitih prirodnih ili društvenih neprilika.

Rad smatramo samo početkom opsežnijih istraživanja kojima bi trebalo utvrditi postojanje još nekih ženskih društava te valorizirati i njihov rad, odnosno utjecaj u sredini u kojoj su djelovala. To se prije svega odnosi na istraživanje rada ženskih društava koja su djelovala nakon 1945. godine.

SUMMARY

An effort was made through research and available data to give an overview of women's associations active in Koprivnica in the period from 1878 to 1943. It was established that a total of twelve associations were active in the Koprivnica region. The emphasis in carrying out the research was on trying to ascertain the sphere of activity of the associations wherein it was established that they included charity, humanitarian, educational, cultural and social activity. The activities the associations carried out were directed to collecting funds and other forms of assistance for the impoverished and the victims of various natural disasters and social ills. We consider the paper to be only the beginning of extensive research that should endeavour to establish the existence of other women's associations and to analyse their activities, i.e. the influence they had on the milieu in which they were active. This relates above all to the researching of women's associations active after 1945.

⁷¹ Isto, br. 20., 23. svibnja 1942.